

BROEDVOGEL

INVENTARISATIE

WATERLEIDINGPLAS

LOENEN

2004-2008

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Rapportnummer: 187

April 2010

Piet Spoorenberg en Jan Mooij

1074

Colofon:

- **Broedvogel Inventarisatie Waterleidingplas Loenen 2004-2008**
- **April 2010**
- **Piet Spoorenberg en Jan Mooij**
- **Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken**
- **Rapport nummer: 187**

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

water**net**

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Hoofdstuk 1. Aanleiding en doel van het onderzoek	5
Hoofdstuk 2. Terreinbeschrijving	6
Hoofdstuk 3. Werkwijze	9
Hoofdstuk 4. Resultaten algemeen.....	10
Hoofdstuk 5. Resultaten bespreking per soort	11
Hoofdstuk 6. Overige resultaten	20
Hoofdstuk 7. Discussie, aanbevelingen en dankwoord.....	23
Bijlage 1: Literatuur	24
Bijlage 2.1: Kaart met 3 subgebieden A, B en C in 2004	25
Bijlage 2.2: Kaart met 2 subgebieden A en B in 2005-2008	25
Bijlage 2.2: Kaart met 2 subgebieden A en B in 2005-2008	26
Bijlage 3: Lijst van de tellers 2004-2008	26
Bijlage 3: Lijst van de tellers 2004-2008	27
Bijlage 4: Data van de inventarisatie rondes 2004-2008	28
Bijlage 5.1: Stippenkaarten en grafiek voor de Fuut	29
Bijlage 5.2: Stippenkaarten en grafiek voor de Kuifeend.....	30
Bijlage 5.3: Stippenkaarten en grafiek voor de Waterral.....	31
Bijlage 5.4: Stippenkaarten en grafiek voor de Meerkoet	32
Bijlage 5.5: Stippenkaarten en grafiek voor de Winterkoning	33
Bijlage 5.6: Stippenkaarten en grafiek voor de Merel	34
Bijlage 5.7: Stippenkaarten en grafiek voor de Sprinkhaanzanger	35
Bijlage 5.8: Stippenkaarten en grafiek voor de Snor	36
Bijlage 5.9: Stippenkaarten en grafiek voor de Rietzanger	37
Bijlage 5.10: Stippenkaarten en grafiek voor de Kleine Karekiet	38
Bijlage 5.11: Stippenkaarten en grafiek voor de Grote Karekiet.....	39
Bijlage 5.12: Stippenkaarten en grafiek voor de Tuinfluiter	40
Bijlage 5.13: Stippenkaarten en grafiek voor de Zwartkop	41
Bijlage 5.14: Stippenkaarten en grafiek voor de Tjiftjaf	42
Bijlage 5.15: Stippenkaarten en grafiek voor de Fitis.....	43
Bijlage 5.16: Stippenkaarten en grafiek voor de Rietgors	44

Samenvatting

In de jaren 2004 tot en met 2008 is de Loenderveense plas, ook wel Waterleidingplas genoemd, door een team van de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken geïnventariseerd op broedvogels. Het onderzoek is gedaan volgens de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON (van Dijk 2004). Bij het onderzoek zijn in vijf jaar in totaal 2259 territoria van 54 soorten vastgesteld. Het aantal territoria per jaar varieerde tussen 430 en 482.

Van de soorten waarvan territoria zijn vastgesteld staan er zeven op de Rode Lijst van broedvogels. Dit zijn de Purperreiger, de Zwarte Stern en de Grote Karekiet (bedreigd) en de Boomvalk, de Koekoek, de Snor en de Spotvogel (kwetsbaar).

Voor de meeste soorten is er nog geen duidelijke trend in de ontwikkeling te bespeuren. Aan de positieve kant is er een significante toename van de Rietzanger. Er zijn veel territoria van de Grote Karekiet vastgesteld (in de orde van 10% van de Nederlandse populatie!) maar de laatste jaren is er een sterke afname. Een waarschijnlijke oorzaak hiervoor is de sterke afname van waterriet door vraat van Grauwe Ganzen. Ook veel soorten van natte ruigtes zijn aanwezig. Wij vonden Waterral, Blauwborst, Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger en Rietgors. In de bomenrijen langs de plas en de bosjes aan de buitenkant vonden wij de gebruikelijke bosvogels. De enige bijzonderheid hier is het sterk wisselende en soms extreem hoge aantal Tuinfluiters.

147

Hoofdstuk 1. Aanleiding en doel van het onderzoek

In de jaren 2004 tot en met 2008 is de Loenderveense plas, ook wel Waterleidingplas genoemd, door een team van de Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken geïnterviewd op broedvogels. Deze inventarisatie gebeurde op verzoek van Waternet. Het beheer van deze plas wordt gewijzigd, en dit onderzoek is vooral bedoeld om de uitgangspositie vast te leggen. In de voortgang van dit onderzoek kan dan de invloed van het veranderde beheer bepaald worden.

Doel van Waternet (voorheen Waterleidingbedrijf Amsterdam) is, om het beheer van de waterleidingplas te Loenderveen en de omliggende plassen en moerassen aan te passen ter bevordering van helder en gezond oppervlaktewater en een waardevolle natuur. Onder anderen gaat het daarbij om het verbeteren van het broedgebied van belangrijke riet en moerasvogels zoals Grote Karekiet, Purperreiger, Roerdomp en Zwarte Stern. Een goede broedvogelinventarisatie is belangrijk om te weten wat de uitgangspositie was.

Doel van het project van Waternet samen met de VWG is om in het rietmoeras rond de waterleidingplas de (belangrijkste) broedvogels te inventariseren. Met behulp van de inzichten uit deze inventarisatie kunnen de effecten van de beheersmaatregelen op de broedvogels gemeten worden. Ook ondersteunen deze inzichten bij het opstellen en uitvoeren van de beheersplannen gericht op de verhoging van de natuurwaarde in het algemeen en de vogelstand in het bijzonder. Het project had in beginsel een looptijd van 5 jaren van 2004 t/m 2008. Inmiddels is echter besloten om het project te vervolgen voor in principe weer een periode van 5 jaren (2009 t/m 2013)

Hoofdstuk 2. Terreinbeschrijving

De Waterleidingplas is in feite een omdijkt deel van de Loenderveense Plas en zoals de naam al aangeeft bestaat het gebied vrijwel geheel uit water. Alleen een deel van de westzijde grenst aan land. De terreinbeschrijving beperkt zich tot het geïnventariseerde deel dat uit de dijk en de onmiddellijk daaraan grenzende begroeiing bestaat.

De plas binnen de bedijking wordt vrijwel geheel omzoomd door een smalle en lage rietzoom. Verspreid in de doorlopende rietrand staan op diverse plaatsen opgeschoten boompjes. Aan de noordwest zijde is deze rietstrook aan de binnenzijde veel breder en daarin staan soms dicht bij elkaar boompjes, die incidenteel een bosschage vormen. Op één plaats steekt vanuit de westzijde een door een smalle rietrand omgeven enkele meters brede landtong de plas in, Hier en daar staan hier opgeschoten kleine boompjes of wat struweel.

Vanaf de zuidzijde via de westkant naar het noorden tot aan de Lambertszkade is de buitenzijde begroeid geraakt door een loofhoutsingel met middelhoge bomen. Op de plaats waar de plas van het landgoed Terra Nova begint ligt een rietveldje, dat bestaat uit overjarig riet met moerasvaren en grote zegge op een drijvende kragge. Dit is een unieke situatie in Nederland. Hier en daar staat een struikje of boompje. Vanaf de aansluiting op de Lambertszkade loopt de middelhoge bosstrook nog even door. Aan de buitenzijde daarvan bevindt zich een brede rietstrook van ongeveer 50-70 m breed. Die zet zich voort tot in de plaats, waar de dijk weer afbuigt naar het noordwesten, slechts hier en daar onderbroken door kleine loofbosjes met ondergroei.

Het grootste deel van het rietland bestaat uit een primaire verlandingsvegetatie. Een groot deel staat op een drijvende kragge. We zien hier een bijzonder zonering: van in het water groeiend riet, lisdodde en riet, via de kragge tot vastelandriet.

Het geheel is in 50 jaar ontstaan. De voortschrijdende successie maakt intensivering van het 50 jaar lang uitgevoerde maaibeheer noodzakelijk. De buitenrand blijft traditioneel voor de vogels staan.

In de laatste vijf jaar zijn gedeeltes van dit rietland eerder gemaaid en heeft afvoer van het plantmateriaal grondig plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot herstel van een dotterbloemrijke vegetatie.

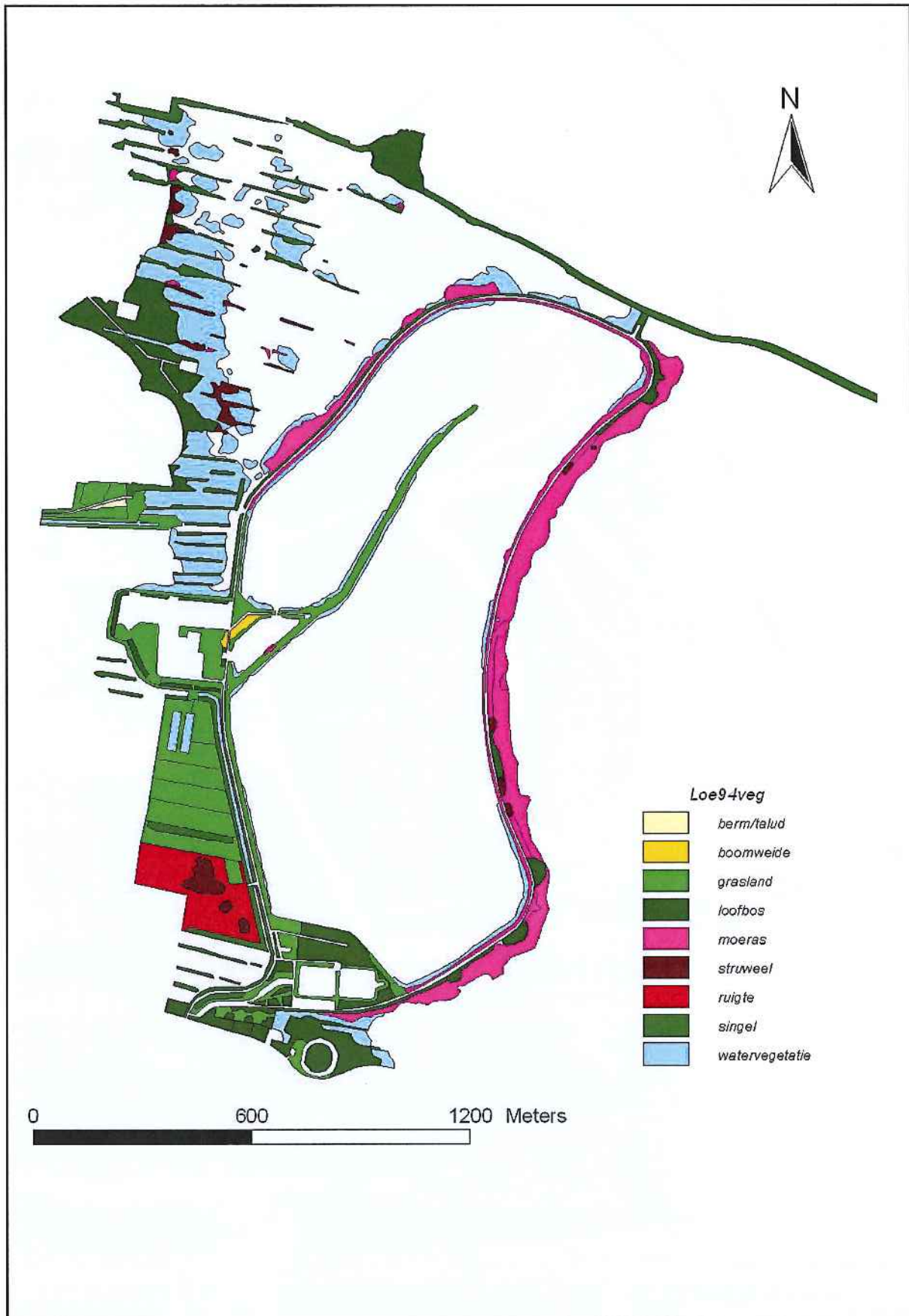

Overzicht van de ligging waterleidingplas in de omgeving

Vegetatiekaart van het onderzochte gebied met onmiddellijke omgeving (bron Waternet)

Hoofdstuk 3. Werkwijze

Het onderzoek is gedaan volgens de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON (van Dijk 2004).. Hierbij wordt het gebied een aantal malen volgens een vaste route geïnventariseerd. De waargenomen vogels worden ingetekend op een kaart, waarbij ook hun gedrag van belang is. Zo wordt aangetekend of sprake is van territorium indicerende waarnemingen (b.v. zang) of van nest indicerende waarnemingen (b.v. voedseltransport voor jongen). Er wordt niet bewust naar nesten gezocht, maar toevallig ontdekte nesten worden wel opgetekend. Volgens per soort omschreven richtlijnen wordt na het onderzoek bepaald waar men de aanwezigheid van een territorium mag aannemen. Voor details zie de richtlijnen van het BMP.

Het resultaat is een kaart met territoria. Bij de kaarten in dit rapport wordt dit aangegeven met een stip, die ongeveer in het midden van het territorium ligt. Dit wil niet zeggen dat daar ook het nest is. Een territorium is afgeleid uit een combinatie van waarnemingen. Daardoor kan de stip zelfs op een voor de betrokken soort ongeschikte plaats terecht komen. Meestal valt dit trouwens wel mee, maar bij soorten met een groot territorium kan het voorkomen.

Het terrein is in feite een dijk om een plas. Het is vaak moeilijk om bij het inventariseren de precieze plaats te bepalen. Daarom zijn door de Waternet om de honderd meter genummerde paaltjes geplaatst. Deze paaltjes stonden ook op de gebruikte kaart. Op deze manier was het meestal eenvoudig om de juiste positie van een waargenomen vogel te noteren.

Het gebied is te groot om met één groep in één morgen te inventariseren. Omdat de zangactiviteit van veel vogels in de loop van de ochtend afneemt wordt na verloop van tijd de trefkans lager. In het eerste jaar is daarom het gebied in drie stukken verdeeld. Het bleek dat de stukken daarbij aan de kleine kant waren. Daarom werd in de volgende jaren met twee telgebieden gewerkt. Bijna altijd konden deze stukken binnen twee uur geteld worden. Op de kaarten in bijlagen 2.1. en 2.2 zijn de twee verdelingen aangegeven.

De tabel in bijlage 4 geeft de data van de gebrachte bezoeken. Alle tellingen begonnen een uur voor zonsopgang. Omdat de activiteit van veel soorten in de loop van de ochtend kan variëren werd afwisselend met de klok mee en tegen de klok in geteld. Meestal waren er twee tellers per telgebied, incidenteel waren er één of drie tellers. Bij de avondrondes werden met geluidsapparatuur regelmatig geluiden van de Waterral weergegeven om een reactie uit te lokken. Verder werd geen gebruik gemaakt van kunstmatige geluiden.

Een probleem bij deze inventarisatie vormden de Grauwe Ganzen. Deze soort broedt onopvallend tussen het riet, en was permanent ook in grote groepen van waarschijnlijk niet broedende (eerstejaars?) vogels aanwezig. Er is zeker gebroed. Wij hebben op een aantal plaatsen nesten met eieren en eischalen gevonden. De aantallen echter niet te bepalen, zonder systematisch naar de nesten te zoeken. Dit hebben wij buiten de werkwijze gehouden. Daarom wordt voor de Grauwe Gans alleen zijn aanwezigheid aangegeven.

Hoofdstuk 4. Resultaten algemeen

Bij het onderzoek zijn in vijf jaar in totaal 2259 territoria van 54 soorten vastgesteld. Het aantal territoria per jaar varieerde tussen 430 en 482. Natuurlijk werden niet alle soorten in elk jaar vastgesteld. Het aantal soorten waarvan territoria gevonden werden lag tussen 33 en 40. Bij de tellingen werden ook soorten waargenomen waarvan we geen territorium konden vaststellen. Dit betroffen soorten waarvan we onvoldoende waarnemingen hadden om aan de criteria van de BMP methode te voldoen, maar ook soorten die alleen overvliegend werden gezien en die duidelijk niet in het terrein broedden. Van deze soorten zagen wij er per jaar 34 tot 52. In de tabellen 1 en 2 worden de aantallen territoria en de waargenomen soorten samengevat. In totaal zijn in deze vijf jaar 104 vogelsoorten waargenomen.

Van de soorten waarvan territoria zijn vastgesteld staan er zeven op de Rode Lijst van broedvogels. Dit zijn de Purperreiger, de Zwarte Stern en de Grote Karekiet (bedreigd) en de Boomvalk, de Koekoek, de Snor en de Spotvogel (kwetsbaar).

Uit de resultaten blijkt dat de Loenderveense Plas een tamelijk rijk gebied is. Met Purperreiger, Snor, Rietzanger, Grote en Kleine Karekiet en Baardmannetje zijn de soorten van rietland redelijk compleet. Bovendien is de Roerdomp in twee jaar incidenteel waargenomen. Voor de meeste soorten is er nog geen duidelijke trend in de aantalontwikkeling te bespeuren. Aan de positieve kant is er een significante toename van de Rietzanger. Opvallend was de ontwikkeling op de landtong, waar de Kleine Karekiet sterk achteruit ging maar de Rietzanger nog sterker toenam. Er zijn veel territoria van de Grote Karekiet vastgesteld (in de orde van 10% van de Nederlandse populatie!) maar de laatste jaren is er een sterke afname. Een waarschijnlijke oorzaak hiervoor is de sterke afname van waterriet door vraat van Grauwe Ganzen.

Ook veel soorten van natte ruigtes zijn aanwezig. Wij vonden Waterral, Blauwborst, Sprinkhaanzanger, Bosrietzanger en Rietgors. Er broedden wel wat eenden, maar de aantallen waren niet erg hoog. De plas zelf is vermoedelijk te open, en broedgevallen aan de buitenkant zijn meestal niet meegeteld. Dit omdat wij vogels op het water aan de buitenkant niet goed konden waarnemen. Elk jaar broedde er een aantal Meerkoeten. De IJsvogel werd in enkele jaren gezien. In 2008 werden, mede met behulp van een camera, 3 broedsels van de IJsvogel vastgesteld in een sloot grenzend aan de Westzijde van het onderzoeksgebied. (Nico Bouman (Waternet) persoonlijke mededelingen). De Zwarte Sterns broedden meestal net buiten het gebied. Dit project met kunstmatige nestvlotjes werd als aparte telling van nesten meegenomen.

Van een aantal soorten is weliswaar volgens de BMP normen een territorium vastgesteld, maar hun territorium is zo groot dat, tenzij een nest is gevonden, niet met zekerheid mag worden aangenomen dat zij ook binnen de grenzen van ons gebied gebroed hebben. Het gaat hier over soorten als Bruine Kiekendief, Havik, Boomvalk en Houtsnip.

In de bomenrijen langs de plas en de bosjes aan de buitenkant vonden wij de gebruikelijke bosvogels. De enige bijzonderheid hier is het sterk wisselende en soms extreem hoge aantal Tuinfluiters.

Hoofdstuk 5. Resultaten bespreking per soort

Hier worden alle soorten waarvan in de loop van het onderzoek een territorium is vastgesteld apart besproken. De tabel naast de soortnaam geeft het aantal vastgestelde territoria per jaar. Van een aantal relatief talrijke soorten zijn als bijlage ook de stippenkaarten van de vijf jaren opgenomen. Bij deze kaarten staat ook een grafiek van de aantallen territoria per jaar. Daarnaast staat in de grafiek de variatie in Nederland zoals die blijkt uit het BMP over de jaren 2004 t/m 2007 (2008 is nog niet beschikbaar). Deze laatste lijn is zo genormaliseerd dat het gemiddelde gelijk is aan het gemiddelde aantal territoria. Op deze manier zijn verschillen in de relatieve variatie direct zichtbaar.

Dodaars *Tachybaptus ruficollis*

1	0	0	1	0
---	---	---	---	---

De Dodaars broedt vooral op kleine watertjes, maar hij kan ook op grote oppervlakken voorkomen als daar ondiepe gebieden met een rijke begroeiing aanwezig zijn. In 2004 werd een territorium vastgesteld aan de buitenkant van het riet bij paaltje 30. In 2007 lag een territorium in de plas voor de inlaat van het drinkwater. Ook in alle andere jaren werden Dodaarzen waargenomen.

Fuut *Podiceps cristatus*

14	11	14	14	13
----	----	----	----	----

Voor de Fuut is de Loenderveense plas zeer geschikt. Hij broedt tussen de rietkragen. De aantallen zijn gedurende het onderzoek tamelijk constant gebleven. Het bepalen van de territoria is niet eenvoudig, omdat de vogels door elkaar kunnen zwemmen en zich ook regelmatig tussen het riet verschuilen. De BMP index laat slechts kleine verschillen zien. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.1.

Purperreiger *Ardea purpurea*

1	1	12	14	15
---	---	----	----	----

De Purperreiger broedt in rietland. Hier broedt hij aan de uiterste buitenkant van het riet aan de oostzijde van het gebied. Tot 2008 was het daar nat genoeg om te zorgen dat de vos de nesten niet leegroeft. In 2009 was overigens wel sprake van predatie door een vos.

In alle jaren zagen wij Purperreigers. De aantallen nesten werden vanuit de lucht vastgesteld door In deze periode was er een flinke toename.

De Purperreiger staat als bedreigd op de Rode Lijst.

Knobbelzwaan *Cygnus olor*

0	0	0	0	3
---	---	---	---	---

De Knobbelzwaan broedt in allerlei waterrijk gebied. Hoewel ze in alle jaren waargenomen werden vonden we alleen in 2008 3 territoria. Die lagen over het gebied verspreid.

Grauwe Gans *Anser anser*

+	+	+	+	+
---	---	---	---	---

Bij alle bezoeken zijn Grauwe Ganzen waargenomen. Soms waren dat er vele honderden. Het ging dan om grote groepen die duidelijk niet uit broedvogels bestonden. Op een aantal plaatsen hebben we ook eierschalen gevonden die waarschijnlijk door een vos uit een nest geroofd waren. Er is dus wel in het gebied gebroed. Als de nesten eenmaal uit waren zagen wij vaak ganzen met jongen, maar omdat de jongen bijna vanaf het uitkomen mobiel zijn kunnen die ook uit nesten buiten het gebied komen. Het is daarom voor ons onmogelijk om ook maar een idee te geven hoeveel er gebroed is. Om dat te weten zou er naar nesten moeten worden gezocht, en dat is niet in overeenstemming met de BMP methode.

Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

1	1	0	0	0
---	---	---	---	---

De Nijlgans is een relatief nieuwe soort die zich zeer sterk uitbreidt. Hij broedt meestal in bomen. We zagen hem elk jaar, maar alleen in 2004 en 2005 waren er voldoende waarnemingen om een territorium aan te mogen nemen.

Bergeend *Tadorna tadorna*

0	0	0	0	1
---	---	---	---	---

Bergeenden broeden in onze omgeving op begroeide plekken, liefst in holtes.

In alle jaren werden Bergeenden waargenomen, maar alleen in 2008 waren er voldoende om een territorium aan te mogen nemen. De eenden werden waargenomen in de plas waar de voorbereiding met ijzer plaats vindt. Wij hebben nooit konijnen gezien, dus het is niet waarschijnlijk dat zij in een konijnenhol gebroed hebben. Mogelijk gebruikten ze een holte in of onder een gebouw.

Krakeend *Anas strepera*

1	0	0	1	0
---	---	---	---	---

De Krakeend broedt in ruige vegetatie langs het water. Hij werd in alle jaren waargenomen, maar alleen in 2004 (in de plas bij de inlaat van het drinkwater) en 2007 (aan de buitenkant van het riet bij paaltje 27) mochten wij een territorium aannemen.

Wilde Eend *Anas platyrhynchos*

2	0	3	4	3
---	---	---	---	---

De Wilde Eend broedt op allerlei plekken, bij voorkeur als er water in de buurt is. Het vaststellen van een territorium is heel moeilijk zodat het er waarschijnlijk meer geweest zijn. Ook in 2005 werden Wilde Eenden gezien.

Krooneend

0	0	0	0	1
---	---	---	---	---

De Krooneend is gebonden aan helder water, met een rijke bodembegroeiing van vooral kranswieren. In 2008 was het hele seizoen een mannetje aanwezig op de plas bij de inlaat van het drinkwater. Dit was voldoende om een territorium te mogen aannemen, hoewel er nooit een wijfje of jongen zijn aangetroffen.

Tafeleend *Aythya ferina*

0	3	3	0	0
---	---	---	---	---

De Tafeleend broedt in moeras met een dichte vegetatie, in de buurt van open water. Wij vonden alleen in 2005 en 2006 drie territoria. De soort werd ook in 2004 waargenomen.

Kuifeend *Aythya fuligula*

11	9	6	4	4
----	---	---	---	---

De Kuifeend nestelt in dichte vegetatie. De resultaten suggereren een duidelijke achteruitgang. De BMP indexen zijn bijna constant, er moet dus een plaatselijke oorzaak zijn. De gevonden territoria lagen verspreid over het gebied. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.2.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosis*

0	1	0	0	0
---	---	---	---	---

De Bruine Kiekendief broedt in rietvelden. Alleen in 2005 werd hij zo vaak waargenomen dat een territorium vastgesteld werd. Het centrum van de waarnemingen lag in de rietvelden ten oosten van de plas. In alle andere jaren waren er ook waarnemingen.

Havik *Accipiter gentilis*

1	1	0	0	0
---	---	---	---	---

De Havik broedt tegenwoordig op allerlei plaatsen waar bos aanwezig is. Hij is in alle jaren waargenomen, maar alleen in 2004 en 2005 voldoende keren om een territorium te mogen aannemen. Het territorium van een Havik is overigens zo groot dat het ook in die jaren de vraag is of het nest binnen het onderzochte gebied lag.

Boomvalk *Falco subbuteo*

1	0	1	0	1
---	---	---	---	---

De Boomvalk komt in allerlei terreinen voor. Het voorkomen van veel grote insecten is belangrijk. In 2004, 2006 en 2008 waren er voldoende waarnemingen om een territorium aan te mogen nemen. Deze waarnemingen waren boven de plas in de omgeving van het pompgebouw. Ook in de andere jaren werden Boomvalken gezien. Omdat Boomvalken een groot territorium hebben is het de vraag of ze ook echt op het terrein gebroed hebben, maar kennelijk toch wel ergens in de buurt. De Boomvalk staat als kwetsbaar op de Rode Lijst.

Waterral *Rallus aquaticus*

7	6	7	6	4
---	---	---	---	---

De Waterral broedt in dichte riet- en zegge vegetaties. Deze soort werd vooral in avondrondes gehoord. Dit waren er niet veel, daardoor kunnen de variaties toeval zijn. Alleen voor de Waterral werd bij de avondrondes gebruik gemaakt van geluidsopnames. De BMP index is nagenoeg constant. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.3.

Waterhoen *Gallinula chloropus*

0	1	0	0	1
---	---	---	---	---

Het Waterhoen broedt vooral in kleinere wateroppervlakken. Het kan echter ook wel aan de rand van grotere plassen voorkomen. Wij vonden in 2005 en 2008 telkens één territorium. Verder werd het Waterhoen allen in 2007 waargenomen.

Meerkoet *Fulica atra*

16	8	10	13	13
----	---	----	----	----

De Meerkoet broedt in de rietkragen. Hij komt algemeen voor, de aantallen wisselden maar er is geen trend te ontdekken. Er was gemiddeld geen voorkeur voor bepaalde delen van het gebied, maar de verdeling was van jaar tot jaar opvallend verschillend. De BMP trend is constant. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.4.

Kievit *Vanellus vanellus*

0	0	0	3	2
---	---	---	---	---

De Kievit is vooral bekend als weidevogel, al komt hij steeds vaker ook op bouwland voor. In ons gebied is door het afmaaien van het riet aan de buitenkant tussen de paaltjes een plek ontstaan die voldoende op grasland leek om in 2007 3 territoria en in 2008 2 territoria plaats te bieden. Ook in de andere jaren zagen wij Kieviten, maar dat waren dan meestal overvliegende vogels.

Houtsnip *Scolopax rusticola*

0	0	1	0	2
---	---	---	---	---

Houtsnippen broeden in vochtige bosgebieden. De mannetjes maken kilometers lange baltsvluchten in de omgeving. De territoria die wij vaststelden zijn gebaseerd op de waarneming van zulke mannetjes. Alle waarnemingen waren in de noordoost punt van het gebied. Er kan echter heel goed buiten het gebied gebroed zijn.

Zwarte Stern *Chlidonias niger*

0	0	10	10	11
---	---	----	----	----

De Zwarte Stern broedde bijna niet in het eigenlijke gebied. In 2006 zijn vlotjes neergelegd voor deze soort in de plas en vooral in het aangrenzende Terra Nova. De vlotjes in de plas bleken te weinig beschut te liggen (bij enkele werd wel een broedpoging gedaan) en vanaf 2007 werden alleen nog in Terra Nova vlotjes gelegd. In alle jaren werd succesvol gebroed. De Zwarte Stern staat als bedreigd op de Rode Lijst.

Houtduif *Columba palumbus*

0	0	1	0	0
---	---	---	---	---

We zagen in alle jaren Houtduiven. Allen in 2006 mochten wij een territorium aannemen in het bosje bij paaltje 31. De Houtduif broedt vaak erg laat, tot in augustus. Omdat wij begin juli ophouden met tellen is het mogelijk dat late broedgevallen gemist zijn.

Koekoek *Cuculus canorus*

3	4	3	4	4
---	---	---	---	---

De Koekoek is te vinden op plaatsen waar waardvogels aanwezig zijn. In moerasgebieden legt hij zijn eieren vooral in nesten van Kleine Karekieten. Omdat Koekoeken niet aan een nest gebonden zijn is het moeilijk om vast te stellen hoeveel territoria aanwezig zijn. De opgegeven aantallen zijn volgens de BMP normen. Zij lagen over het hele gebied verspreid. De Koekoek staat als kwetsbaar op de Rode Lijst.

Bosuil *Strix aluco*

0	0	1	0	0
---	---	---	---	---

Alleen in 2006 is een territorium van de Bosuil vastgesteld. Behalve de oudervogels zijn ook in de buurt van de ingang van het terrein bedelende jongen gehoord. Het is overigens de vraag of het nest in het onderzochte gebied of daar net buiten lag. Ook in 2004 en 2005 werd de Bosuil gehoord, maar deze waarnemingen waren niet voldoende om een territorium te mogen aannemen.

IJsvogel *Alcedo atthis*

0	0	0	0	1
---	---	---	---	---

Omdat er nogal wat vis in der plas zit lijkt hij geschikt voor de IJsvogel. De laatste jaren zijn nestwandjes aangelegd. In 2008 was er een territorium in het zuidwesten van het gebied. In 2005 en 2005 waren er ook waarnemingen, maar niet voldoende voor een territorium. Doordat er een aantal jaren geen strenge winters zijn geweest zijn de aantallen IJsvogels sterk toegenomen.

Grote Bonte Specht *Dendrocopus major*

0	0	1	1	1
---	---	---	---	---

Ook de Grote Bonte Specht is gebonden aan bomen. Hij werd waargenomen in 2006, 2007 en 2008. In al die jaren waren er voldoende waarnemingen om een territorium te mogen aannemen. Alle territoria lagen aan de noordkant van de plas.

Witte Kwikstaart *Motacilla alba*

0	1	1	2	1
---	---	---	---	---

De Witte Kwikstaart broedt in allerlei holtes. Een vaste plek was het bruggetje bij de inlaatplas van het drinkwater. In 2007 lag er nog een territorium in het noorden. Ook in 2004 werd een Witte Kwikstaart gezien.

Winterkoning *Troglodytes trochlodites*

27	30	25	30	22
----	----	----	----	----

De Winterkoning is een vogel van struikgewas. Wij vonden ze overal, behalve langs de ostrand tussen de paaltjes 22 en 32 en op de landtong. De BMP index is vrijwel constant. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.5.

Heggemus *Prunella modularis*

0	0	0	2	3
---	---	---	---	---

De Heggemus heeft struikgewas en voldoende onbegroeide grond nodig. Het laatste zou in dit gebied een probleem kunnen zijn. We namen hem in alle jaren waar, maar alleen in 2007 en 2008 waren er voldoende waarnemingen om territoria aan te mogen nemen. Die territoria lagen in de zuidelijke helft van het gebied.

Roodborst *Erithacus rubecula*

5	4	0	6	3
---	---	---	---	---

De Roodborst heeft een voorkeur voor bossen of bosjes met ondergroei. Wij vonden de territoria vooral in de bosjes in het zuidwesten, met hier en daar een enkeling in een bosje aan de oostkant. De BMP index is bijna constant.

Blauwborst *Luscinia svecica*

0	2	0	1	1
---	---	---	---	---

De Blauwborst broedt onder andere in moerassige ruigten. Daarbij is van belang dat de vegetatie relatief laag is, maar met verspreid ook wat struiken of bomen. Dat klopt met de plekken waar wij territoria vonden. Deze lagen in 2004, 2007 en 2008 in het gebied buiten de weg tussen de paaltjes 16 en 19. In 2004 was er ook een territorium bij paaltje 30. In de jaren zonder territoria waren er ook geen andere waarnemingen.

Merel *Turdus merula*

15	17	10	13	17
----	----	----	----	----

De Merel heeft een voorkeur voor gebieden met een combinatie van bomen en grasland. Hij is moeilijk te inventariseren omdat hij vaak maar heel kort vroeg in de ochtend zingt. De territoria waren verdeeld over het beboste deel van het gebied. De BMP trend is licht oplopend. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.6.

Zanglijster *Turdus philomelos*

5	7	3	6	9
---	---	---	---	---

Zanglijsters bewonen vooral bosranden. De territoria lagen overal waar wat opgaand bos te vinden is. De BMP index is constant.

Grote Lijster *Turdus viscivorus*

0	0	0	0	1
---	---	---	---	---

De Grote Lijster heeft een combinatie van open stukken en bomen nodig. Alleen in 2008 werd hij waargenomen in de buurt van het pompstation. Het aantal waarnemingen was voldoende om een territorium te mogen aannemen.

Sprinkhaanzanger *Locustella naevia*

6	4	4	10	6
---	---	---	----	---

De Sprinkhaanrietzanger broedt in dichte, lage en meestal vochtige vegetaties. In de eerste drie jaar lagen de territoria aan de oostkant van het gebied. In de twee laatste jaren lagen er ook een aantal aan de westkant, rondom de inlaat van drinkwater. De BMP index is vrijwel constant. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.7.

Snor *Locustella lucinioides*

19	25	17	14	23
----	----	----	----	----

De Snor broedt in tamelijk grote vegetaties van riet en andere moerasplanten. Hij begint vroeg met broeden, daarom is belangrijk dat er ongemaaide stukken aanwezig zijn. De territoria lagen langs alle randen van water, met uitzondering van het zuidwesten tussen de landtong en de inlaat van het met ijzer behandelde water. Opvallend is het aantal van vijf territoria op de landtong in 2008. In andere jaren was daar hoogstens één territorium aanwezig. De BMP index toont geen duidelijke trend. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.8. De Snor staat als kwetsbaar op de Rode Lijst.

Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus*

67	73	81	85	95
----	----	----	----	----

De Rietzanger broedt vooral in moeras- en oevervegetaties, en dan vooral in het drogere deel. Het BMP geeft wat variatie tussen de jaren, maar geen duidelijke trend, wat zou betekenen dat deze soort het bij de waterleidingplassen beter doet dan gemiddeld in Nederland. Opvallend zijn de lage aantallen aan de westoever ten zuiden van de waterinlaat. Alleen in 2007 vonden we daar enkele territoria. De aantallen op de landtong nemen sterk toe en bereiken een hoge dichtheid. In 2004 vonden wij daar 10 territoria, in 2008 waren er 25 territoria op een lengte van 700 meter. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.9.

Bosrietzanger *Acrocephalus palustris*

6	3	0	0	0
---	---	---	---	---

De Bosrietzanger broedt in dichte, vochtige ruigtes. De gevonden territoria lagen aan de oostkant van het gebied en op de landtong. Met name de laatste plek lijkt ongeschikt. Voor een aantal waarnemers was dit de eerste keer dat zij een inventarisatie uitvoerden, en verwisseling met de Rietzanger kan niet uitgesloten worden.

Kleine Karekiet *Acrocephalus scirpaceus*

76	67	93	68	54
----	----	----	----	----

De Kleine Karekiet heeft voor zijn nest riet nodig, maar het kunnen heel kleine stukjes zijn. In ons gebied is hij een van de talrijkste soorten. De aantallen suggereren een afname, maar deze blijkt niet significant te zijn. Overal waar wat riet voorkomt vinden we territoria, zowel langs de waterleidingplas als in de rand erbuiten. Opvallend zijn de grote variaties in het aantal territoria op de landtong. Wij vonden 10, 5, 7, 6 en 4 territoria. Een afnemende trend lijkt hier aanwezig. Volgens het BMP zijn er in Nederland geen significante variaties tussen de jaren. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.10.

Grote Karekiet *Acrocephalus arundinaceus*

13	25	20	16	10
----	----	----	----	----

De Grote Karekiet is een soort die in Nederland zeer sterk achteruit is gegaan. Daarom staat hij als bedreigd op de nationale Rode Lijst. Hij maakt zijn nest in overjarig riet dat in het water staat. Het door verlanding afnemen van dit type rietland wordt genoemd als een belangrijke oorzaak van de achteruitgang. In de Loenderveense plas vinden wij de meeste territoria in de noordwest kant. Daarnaast is er een groep rond de noordoost punt. De andere territoria liggen verspreid. Alleen in 2006 en 2007 vonden wij enkele territoria aan de buitenkant van het onderzochte gebied. Na een spectaculaire stijging tussen 2004 en 2005 zijn de aantallen sterk afgenomen. Die afname zou te maken kunnen hebben met de afname van het waterriet door vraat van Grauwe Ganzen. Over grote lengtes hebben de ganzen de buitenkant van het riet, en dat is het waterriet, tot de waterspiegel afgevreten. De BMP index is vrijwel constant, dus de variaties moeten plaatselijke oorzaken hebben. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.11.
De Grote Karekiet staat als bedreigd op de Rode Lijst.

Spotvogel *Hippolais icterina*

0	1	0	0	0
---	---	---	---	---

In 2005 is een territorium van de Spotvogel vastgesteld in de bosjes ter hoogte van paaltje 1.

Tuinfluitier *Sylvia borin*

29	12	8	21	38
----	----	---	----	----

De Tuinfluitier heeft een begroeiing van struiken nodig. De territoria lagen inderdaad ongeveer overal waar een struikachtige begroeiing aanwezig is. Opvallend is de enorme variatie in aantallen. De BMP index is de laatste tien jaar flink gedaald, maar schommelde nauwelijks in de onderzoeksperiode. Er moet dus een lokale oorzaak zijn. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.12.

Zwartkop *Sylvia atricapilla*

12	2	5	5	9
----	---	---	---	---

De Zwartkop broedt in gebieden met bomen en struiken. Wij vonden de territoria vooral in het zuidwesten en het noordoosten. Net als bij de Tuinfluiter valt de grote variatie op. De aantallen lopen min of meer parallel, verwarring tussen deze soorten kan dus niet de verklaring zijn. De BMP index varieert nauwelijks. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.13.

Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*

33	24	14	29	30
----	----	----	----	----

De Tjiftjaf broedt bij de grond, maar in zijn territorium moeten bomen aanwezig zijn. Hij kwam voor door het hele gebied waar bomen zijn, dus niet op de landtong en ook niet aan de oostkant tussen de paaltjes 23 en 31. De BMP index lijkt in gedrag op de variatie hier, maar de verschillen zijn wat kleiner. Tenminste een deel van de variatie is daarom aan een landelijke trend toe te schrijven. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.14.

Fitis *Phylloscopus trochilus*

20	22	19	20	20
----	----	----	----	----

De Fitis is in veel biotopen te vinden, mits het niet te nat is en er voldoende ondergroei aanwezig is. Hier komt hij veel voor in de bosjes rond de plas. De totale aantallen zijn opmerkelijk stabiel. Verrassend genoeg is de verdeling over het gebied veel minder constant. Zo vonden wij in de noordoost hoek respectievelijk 4, 8, 7, 4 en 4 territoria. Landelijk zijn er weinig variaties, de BMP index varieert nauwelijks. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.15.

Baardman *Panurus biarmicus*

6	0	0	0	0
---	---	---	---	---

De Baardman is een bewoner van rietvelden. Alleen in zeer grote rietvelden kan een populatie zich handhaven, in kleinere rietvelden is de bezetting afhankelijk van aanvulling uit grotere velden, wat hoofdzakelijk in jaren met een gunstig broedresultaat zal optreden. Alleen in 2004 zijn territoria van de Baardman vastgesteld. Die lagen in het riet aan de buitenkant, aan de oostelijke en vooral de zuidoostelijke zijde. Dit is ook het enige jaar dat er in het gebied Baardmannen gezien zijn. Er is helaas geen BMP index voor de Baardman beschikbaar.

Staartmees *Aegithalos caudatus*

0	0	1	0	0
---	---	---	---	---

De Staartmees broedt waar bomen en struiken staan. Wij stelden een territorium vast in 2006 in de zuidwest hoek van het gebied. In 2004 en 2005 werd hij ook waargenomen, maar onvoldoende om een territorium te mogen aannemen.

Pimpelmees *Parus caeruleus*

1	4	7	3	5
---	---	---	---	---

De Pimpelmees is een vogel die overal broedt waar bomen zijn. Hier vonden wij ze vooral in de rand eiken aan de noordwest kant van het gebied. De BMP index had in deze periode een stijgende tendens.

Koolmees *Parus major*

3	8	4	4	6
---	---	---	---	---

De Koolmees komt voor waar bomen aanwezig zijn. Wij vonden territoria verspreid over het gebied, met uitzondering van de oostkant. De BMP index is over deze periode constant.

Boomkruiper *Certhia brachydactyla*

0	0	1	0	0
---	---	---	---	---

De Boomkruiper komt voor in allerlei bossen en bosjes. Er is een voorkeur voor wat oudere loofbomen met een ruwe schors. Alleen in 2006 stelden wij een territorium vast. Dat lag in de buurt van de pompgebouwen. In alle jaren zijn Boomkruipers gezien. Het lijkt aannemelijk dat in alle jaren gebroed is, maar dat de soort nogal eens is gemist.

Gaai *Garrulus glandarius*

0	0	1	0	1
---	---	---	---	---

De Gaai broedt op allerlei plaatsen waar bomen groeien. Hij heeft een voorkeur voor eiken, in de herfst worden veel eikels begraven als wintervoorraad. In alle jaren werden Gaaien waargenomen, maar alleen in 2006 en 2008 kon een territorium vastgesteld worden. In beide jaren lag dat aan de zuidkant van het terrein.

Vink *Fringilla coelebs*

9	7	8	7	8
---	---	---	---	---

De Vink broedt bij opgaande bomen. Wij vonden territoria langs de rand van het gebied, met uitzondering van de oostkant.

Putter *Carduelis carduelis*

5	8	2	0	0
---	---	---	---	---

De Putter heeft een voorkeur voor halfopen landschappen, waarbij veel zaden van composieten gegeten worden. Er is sprake van een afname, dit in tegenstelling is tot de juist sterk stijgende BMP index. Putters broeden vaak in losse kolonies. Alleen in 2005 werden enkele territoria vlak bij elkaar gevonden in het noordoosten van het gebied. In alle jaren dat er gebroed werd vonden we ook territoria op andere plekken. In 2007 en 2008 waren er wel waarnemingen, maar onvoldoende voor een territorium.

Rietgors *Emberiza schoeniclus*

35	39	39	42	40
----	----	----	----	----

De Rietgors broedt in ruige terreinen, waarbij de aanwezigheid van desnoods een klein beetje riet al voldoende is. De kleine, niet significante, toename loopt vrijwel parallel met de ontwikkeling van de BMP index. De Rietgors komt voor op het hele gebied met uitzondering van het zuidwesten, tussen de landtong en de inlaat van het met ijzer behandelde water. Voor de stippenkaarten zie bijlage 5.16.

Tabel 1.: Aantal broedterritoria voor de jaren 2004 – 2008

Broedterritoria	2004	2005	2006	2007	2008
Dodaars	1	0	0	1	0
Fuut	14	11	14	14	13
Purperreiger	1	1	12	14	15
Knobbelzwaan	0	0	0	0	3
Grauwe Gans	+	+	+	+	+
Nijlgans	1	1	0	0	0
Bergeend	0	0	0	0	1
Krakeend	1	0	0	1	0
Wilde Eend	2	0	3	4	3
Krooneend	0	0	0	0	1
Tafleend	0	3	3	0	0
Kuifeend	11	9	6	4	4
Bruine Kiekendief	0	1	0	0	0
Havik	1	1	0	0	0
Boomvalk	1	0	1	0	1
Watteral	7	6	7	6	4
Waterhoen	0	1	0	0	1
Meerkoet	16	8	10	13	13
Kievit	0	0	0	3	2
Houtsnip	0	0	1	0	2
Zwarte Stern	0	0	10	10	11
Houtduif	0	0	1	0	0
Koekoek	3	4	3	4	4
Bosuil	0	0	1	0	0
IJsvogel	0	0	0	0	1
Grote Bonte Specht	0	0	1	1	1
Witte kwikstaart	0	1	1	2	1
Winterkoning	27	30	25	30	22
Heggemus	0	0	0	2	3
Roodborst	5	4	0	6	3
Blauwborst	0	2	0	1	1
Merel	15	17	10	13	17
Zanglijster	5	7	3	6	9
Grote lijster	0	0	0	0	1
Snor	19	25	17	14	23
Sprinkhaanzanger	6	4	4	10	6
Grote karekiet	13	25	20	16	10
Rietzanger	67	73	81	85	95
Bosrietzanger	6	3	0	0	0
Kleine Karekiet	76	67	93	68	54
Tuinfluit	29	12	8	21	38
Zwartkop	12	2	5	5	9
Tjiftjaf	33	24	14	29	30
Fitis	20	22	19	20	20
Baardman	6	0	0	0	0
Pimpelmees	1	4	7	3	5
Koolmees	3	8	4	4	6
Staartmees	0	0	1	0	0
Boomkruiper	0	0	1	0	0
Gai	0	0	1	0	1
Vink	9	7	8	7	8
Putter	5	8	2	0	0
Rietgors	35	39	39	42	40
Totaal	450	430	436	459	482

Hoofdstuk 6. Overige resultaten

Naast de broedvogels zijn de overige vogels in het terrein of er langs trekkend genoteerd. Deze vogelsoorten inclusief de broedvogels levert de totale soortenlijst. In Tabel 2 staat deze soortenlijst met alle genoteerde vogelsoorten in de jaren 2004-2008 weergegeven.

Tabel 2: Soortenlijst alle genoteerde vogelsoorten tijdens de inventarisaties van de broedvogels van de waterleidingplas te Loenen in de jaren 2004-2008

Soortenlijst	2004	2005	2006	2007	2008
Aalscholver	X	X	X	X	X
Baardman	X				
Barmsijs	X				
Bergeend	X	X	X	X	X
Blauwborst		X		X	X
Blauwe kiekendief	X				
Blauwe reiger	X	X	X	X	X
Boerenzwaluw	X	X	X	X	X
Bokje					X
Boomkruiper	X	X	X	X	X
Boomvalk	X	X	X	X	X
Bosrietzanger	X		X		
Bosruiter				X	
Bosuil	X	X	X		
Brilduiker	X	X	X	X	X
Bruine kiekendief	X	X	X	X	X
Buizerd	X	X	X	X	X
Canadese gans	X	X	X	X	X
Dodaars	X	X	X	X	X
Dwergmeeuw	X	X	X		
Fitis	X	X	X	X	X
Fuut	X	X	X	X	X
Gaai	X	X	X	X	X
Gekraagde roodstaart					X
Gierzwaluw	X	X	X	X	X
Goudvink		X			
Graspieper	X	X	X	X	X
Grauwe gans	X	X	X	X	X
Groenling		X			
Grote bonte specht			X	X	X
Grote karekiet	X	X	X	X	X
Grote lijster					X
Grote zaagbek			X		
Grote zilverreiger					X
Grutto		X			
Havik	X	X	X	X	X
Heggenmus	X	X	X	X	X

Soortenlijst	2004	2005	2006	2007	2008
Houtduif	X	X	X	X	X
Houtsnip		X	X		
IJsvogel		X		X	X
Kauw		X	X		
Keep	X	X			
Kievit	X	X	X	X	X
Kleine karekiet	X	X	X	X	X
Knobbelzwaan	X	X	X	X	X
Koekoek	X	X	X	X	X
Kokmeeuw	X	X	X	X	X
Koolmees	X	X	X	X	X
Koperwiek	X	X			X
Krakeend	X	X	X	X	X
Kramsvogel			X		X
Krooneend		X		X	X
Kuifeend	X	X	X	X	X
Kwak			X		
Lepelaar		X	X		
Meerkoet	X	X	X	X	X
Merel	X	X	X	X	X
Nijlgans	X	X	X	X	X
Nonnetje		X			X
Oeverzwaluw	X	X	X	X	X
Ooievaar					X
Pimpelmees	X	X	X	X	X
Purperreiger	X	X	X	X	X
Putter	X	X	X	X	X
Rietgors	X	X	X	X	X
Rietzanger	X	X	X	X	X
Rode wouw					X
Roek		X			
Roerdomp		X	X		
Roodborst	X	X	X	X	X
Roodborsttapuit		X			
Scholekster	X	X	X	X	X
Sijs	X	X	X		
Slobeend		X	X	X	X
Smient	X	X	X	X	X
Snor	X	X	X	X	X
Sperwer	X	X	X		
Spotvogel		X		X	X
Spreeuw					X
Sprinkhaanzanger	X	X	X	X	X
Staartmees	X	X	X		
Stormmeeuw	X	X	X	X	X
Tafeleend	X	X	X		
Tapuit			X		X

Soortenlijst	2004	2005	2006	2007	2008
Tjiftjaf	X	X	X	X	X
Tuinfluitier	X	X	X	X	X
Tureluur				X	X
Veldleeuwerik		X			
Vink	X	X	X	X	X
Visdief	X	X	X	X	X
Waterhoen		X		X	X
Waterpieper			X		X
Waterral	X	X	X	X	X
Watersnip		X	X	X	X
Wielewaal	X	X	X		
Wilde eend	X	X	X	X	X
Winterkoning	X	X	X	X	X
Witgat		X			
Witte kwikstaart	X	X	X	X	X
Zanglijster	X	X	X	X	X
Zilvermeeuw					X
Zwarte kraai		X	X	X	X
Zwarte stern	X	X	X	X	X
Zwartkop	X	X	X	X	X
Totaal aantal soorten	68	84	76	66	78

Hoofdstuk 7. Discussie, aanbevelingen en dankwoord

Een periode van vijf jaar is voldoende om een goede indruk van de vogelstand te krijgen. Zo'n periode is echter in het algemeen te kort om met zekerheid trends aan te kunnen geven. Toch zijn er in dit geval wel wat conclusies mogelijk.

Voor Natura 2000 zijn aangewezen soorten: Purperreiger, Roerdomp, Grote Karekiet en Zwarte Stern. Van deze drie soorten is alleen de Roerdomp niet als broedvogel vastgesteld. Het aantal nesten van de Purperreiger is in de loop van de tellingen sterk toegenomen. Deze vogels nestelen in de uiterste rand van het riet, waarschijnlijk om predatie door de vos te voorkomen. Het blijkt echter dat tenminste één vos een techniek ontwikkeld heeft om zulke nesten leeg te roven. Om de Purperreiger als broedvogel te behouden zijn maatregelen om dit te voorkomen noodzakelijk.

In 2005 zijn van de Grote Karekiet 25 territoria vastgesteld. Dit was ongeveer 10% van de totale geschatte Nederlandse populatie. Het gebied is dus zeer belangrijk voor deze soort. Sindsdien is het aantal territoria drastisch gedaald, terwijl de Nederlandse populatie op peil bleef. Omdat de Grote Karekiet vitaal waterriet nodig heeft kan het haast niet anders zijn dan dat de sterke afname van het waterriet door vraat van Grauwe Ganzen de oorzaak van de achteruitgang is. Als het niet lukt om de ganzenvraat op een of andere manier te beperken moet gevreesd worden dat de Grote Karekiet als broedvogel zal verdwijnen.

De Zwarte Sterns hebben zeer positief gereageerd op het beschikbaar stellen van vlotjes. Er is dus alle reden dit project voort te zetten en indien mogelijk zelfs uit te breiden.

Bij de rietvogels is de enige zichtbare trend de toename van de Rietzanger en de afname van de Kleine Karekiet. Dit laatste is niet zo erg, het is en blijft een talrijke soort, maar vooral op de landtong is de verschuiving spectaculair. Er wordt ook botanisch onderzoek gedaan. Het kan interessant zijn om te kijken welke veranderingen in de plantengroei optreden. Hier kunnen misschien aanwijzingen voor het verschil tussen de optimale biotopen voor deze twee soorten uit kunnen worden afgeleid. De andere soorten van riet en nat struweel vertonen vrij grote schommelingen, maar een trend is (nog) niet te ontdekken. Waarschijnlijk is het verstandig om hiervoor een niet te uniform beheer te voeren.

Vele handen maken licht werk. Dit geldt ook voor het uitvoeren van deze broedvogelinventarisaties. Veel vrijwilligers van de vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken hebben bijgedragen. Ervaren teller en ook beginnende tellers zijn in een goed teamverband opgetrokken. Naast een goed overzicht van de broedvogels in het terrein heeft dit in 5 jaar ook tot meer opgeleide tellers geleid. In bijlage 3 staan alle tellers genoemd. Zonder hen was dit dus allemaal niet mogelijk en daarom is hen veel dank verschuldigd.

Echter ook de beheerder Waternet heeft laten zien, dat zij graag met ons als vrijwilligers werkt. De samenwerking was niet altijd foutloos, maar wel voortreffelijk. Speciaal woord van dank gaat hierbij uit naar Gerard ter Heerdt, die de initiator van dit project is en die in de eerste jaren ook veel hand en spandiensten verleend heeft. Dit ging van het regelen van de toegangspasjes, het produceren en het jaarlijks nauwkeurig plaatsen van 60 genummerde paaltjes en nog heel veel andere klusjes. Deze taken zijn later op voortreffelijke wijze overgenomen door een altijd enthousiaste Nico Bouman. Het is aan de goede samenwerking te danken, dat dit project alle jaren zo probleemloos is verlopen.

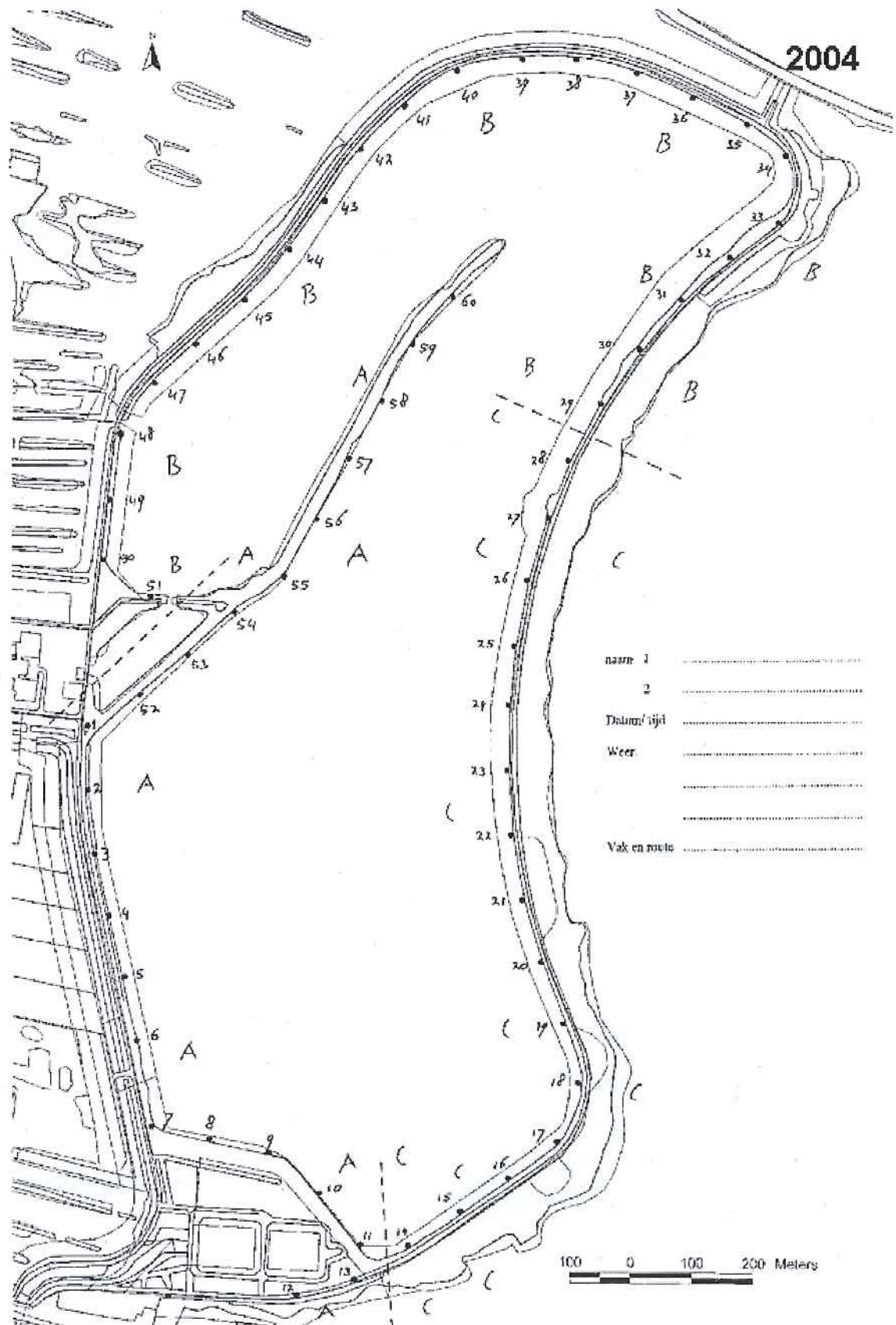
Bijlage 1: Literatuur

Van Dijk, A.J. 2004. Handleiding Broedvogelmonitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken).; SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

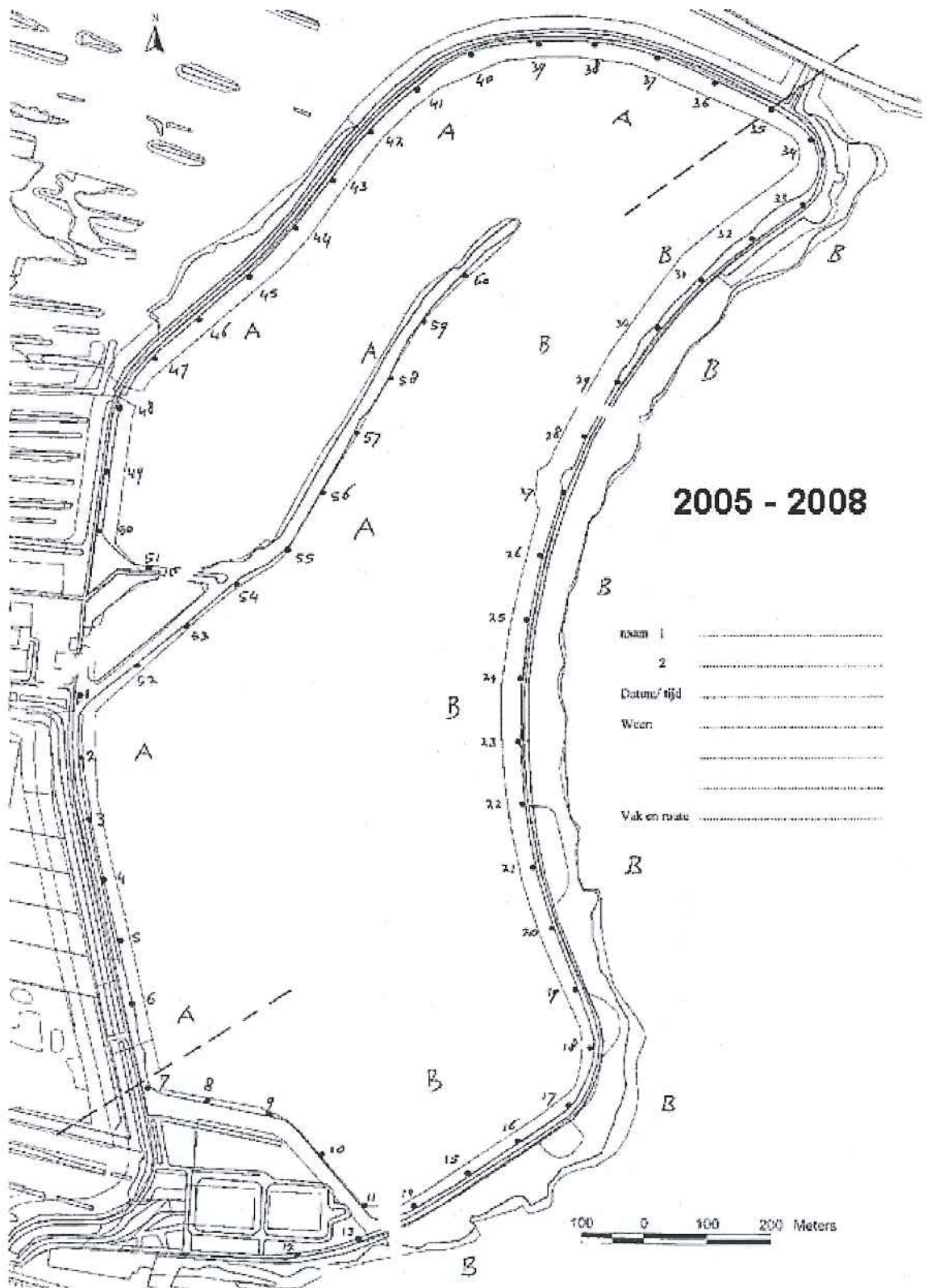

Bijlage 2.1: Kaart met 3 subgebieden A, B en C in 2004

Bijlage 2.2: Kaart met 2 subgebieden A en B in 2005-2008

Bijlage 3: Lijst van de tellers 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Ellen de Bruin		1	1	1	1
Huub Casander					1
Ricardo van Dijk		1	1	1	1
Han Dijkers				1	1
Anco Driessen	1	1			
Aline Flemming	1	1	1	1	1
Hans Flemming	1				
Pieter Jan Hegenbart				1	1
Dick Jonkers	1				
Corné Joziase	1				
Wobbe Kijlstra					1
Cor de Kruif	1	1			
Rob van Maanen	1				
Jan Mooij			1	1	1
Engbert van Oort	1				
Guus Proost	1	1	1	1	1
Rien Rense			1	1	1
Wouter Rohde	1	1	1	1	1
Piet Spoorenberg	1	1	1	1	1
Arnold Top	1	1	1	1	1
Joke van Velsen	1	1	1	1	1
Adrie Vermeule	1	1	1	1	1
Hugo Weenen	1	1	1	1	1
Ilco van Woersem	1				
Totaal	16	12	12	14	16

Bijlage 4: Data van de inventarisatie rondes 2004-2008

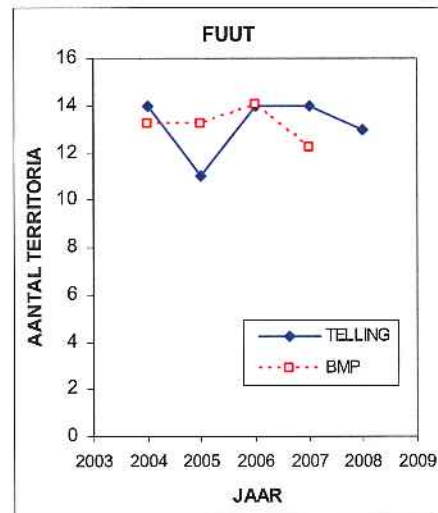
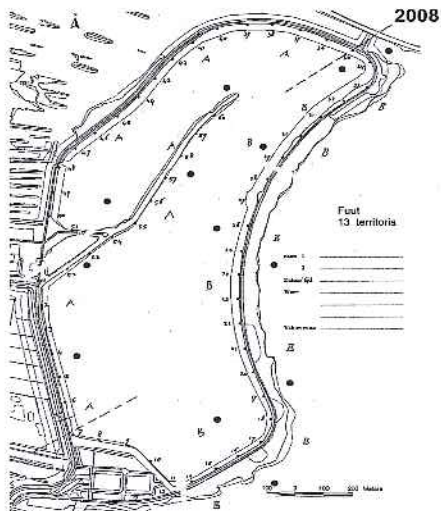
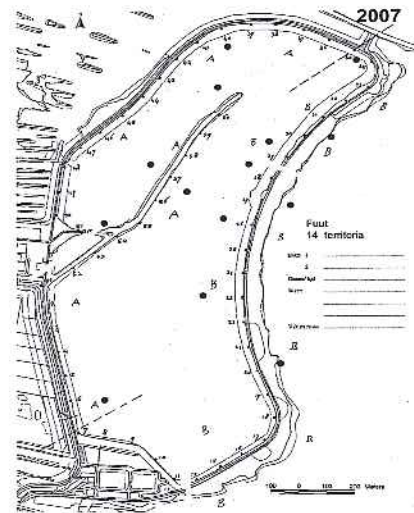
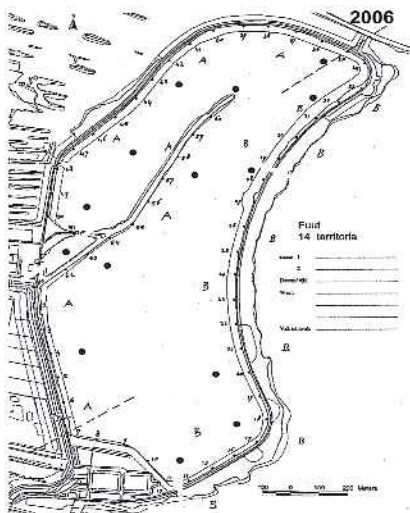
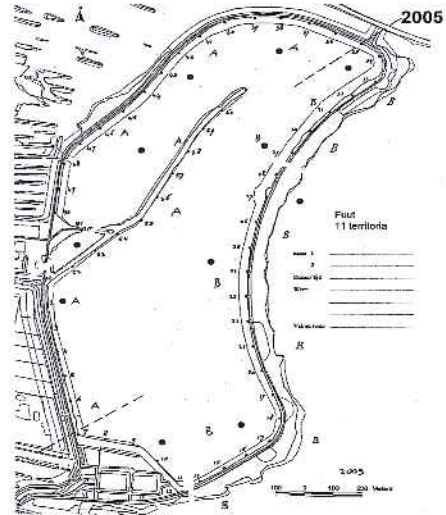
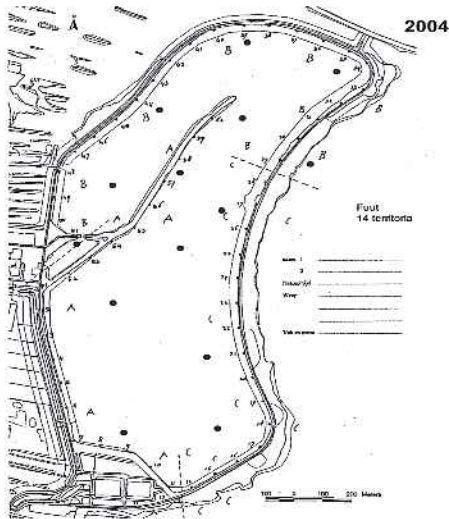
2004		2005		2006		2007		2008	
1	14-mrt	1	13-mrt	1	12-mrt	1	11-mrt	1	8-mrt
2	28-mrt	2	27-mrt	2	26-mrt	2	25-mrt	2	23-mrt
3	9-apr	3	10-apr	3	9-apr	3	8-apr	3	5-apr
4	18-apr								
5	25-apr	4	24-apr	4	23-apr	4	22-apr	4	20-apr
6	7-mei	5	8-mei	5	7-mei	5	6-mei	5	5-mei
7	16-mei								
8	17-mei a	6	18-mei a	6	16-mei a	6	18-mei a	6	11-mei
9	23-mei	7	22-mei	7	21-mei	7	20-mei	7	25-mei
10	3-jun a	8	1-jun a	8	31-mei a	8	5-jun a	8	28-mei a
11	8-jun	9	5-jun	9	4-jun	9	3-jun	9	31-mei
12	8-jun a	10	9-jun a	10	7-jun a	10	6-jun a	10	6-jun a
13	13-jun								
14	20-jun	11	19-jun	11	18-jun	11	17-jun	11	14-jun
15	4-jul	12	3-jul	12	2-jul	12	1-jul	12	29-jun

a = avondronde

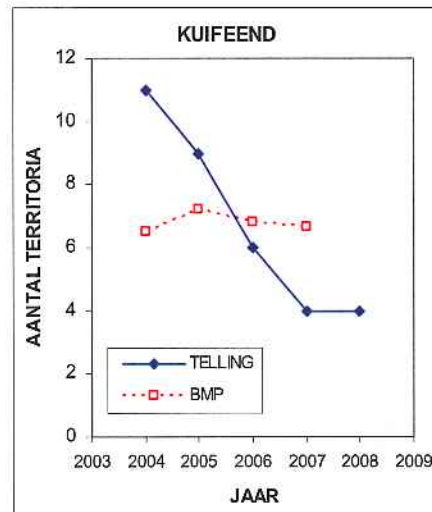
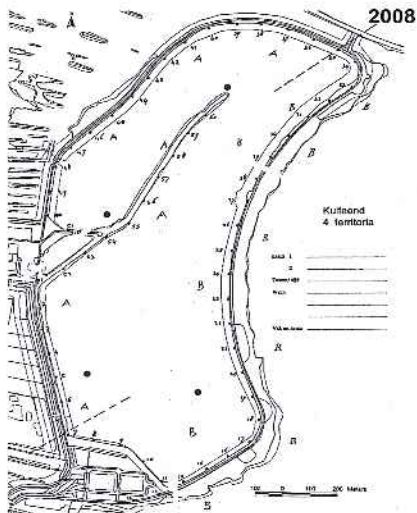
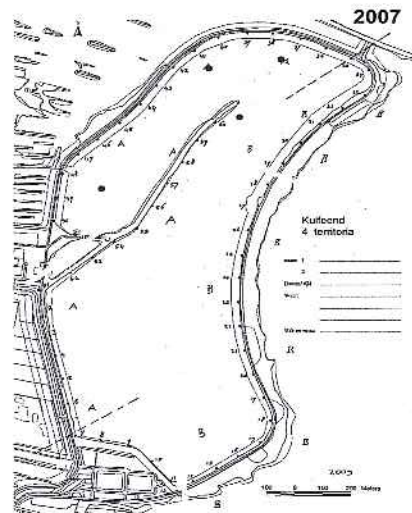
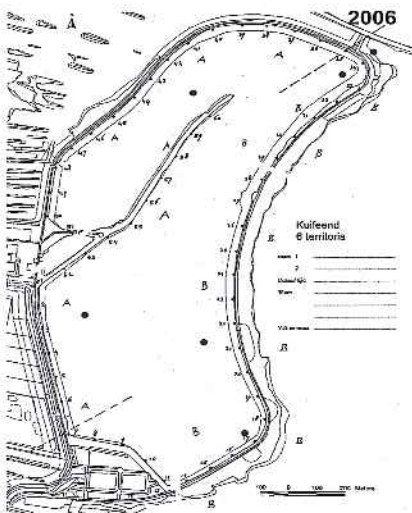
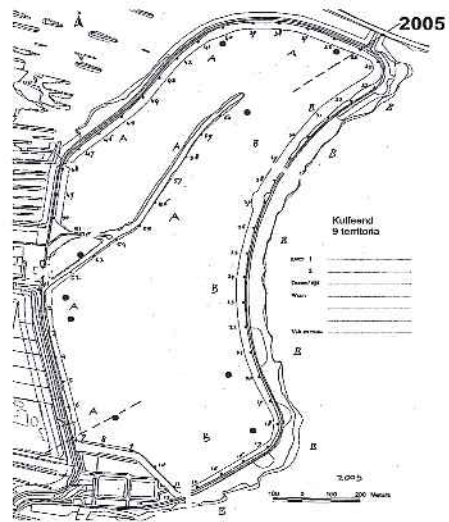
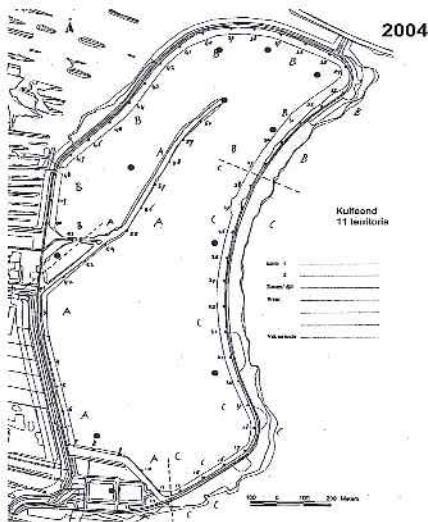

Bijlage 5.1: Stippenkaarten en grafiek voor de Fuut

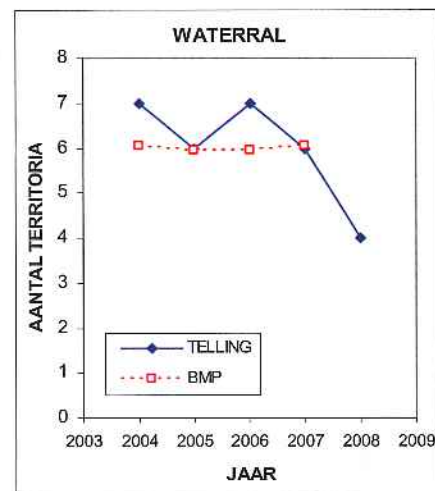
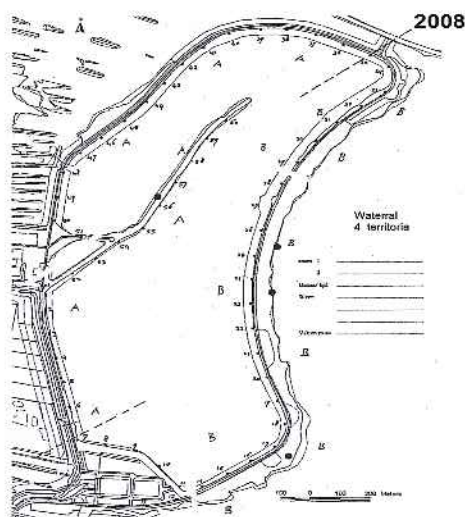
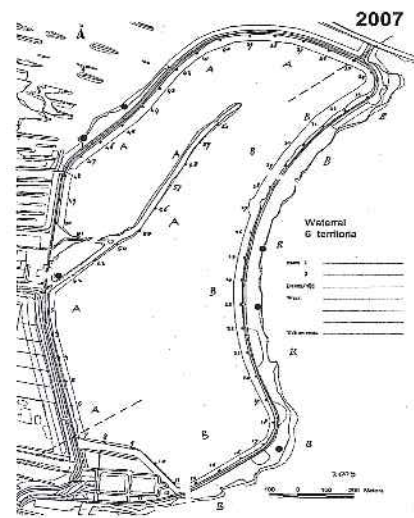
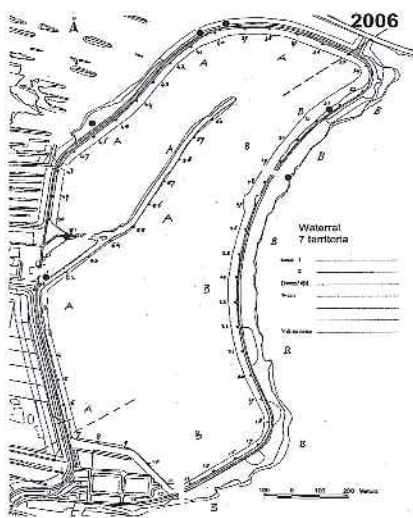
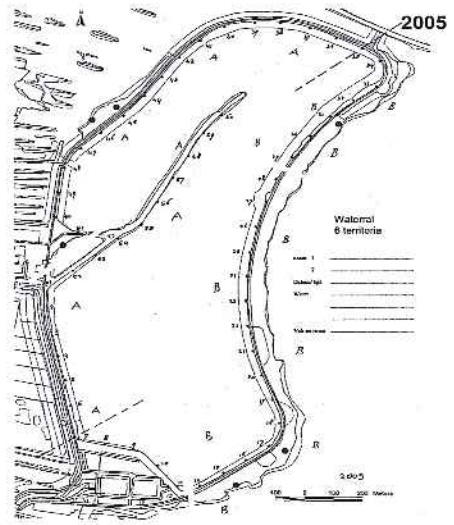
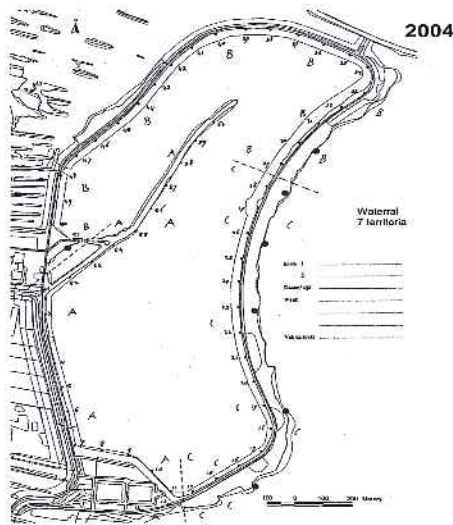

Bijlage 5.2: Stippenkaarten en grafiek voor de Kuifeend

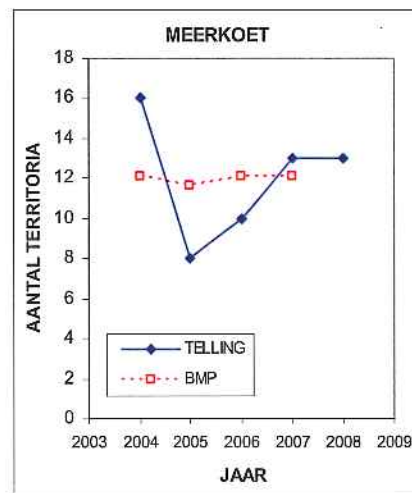
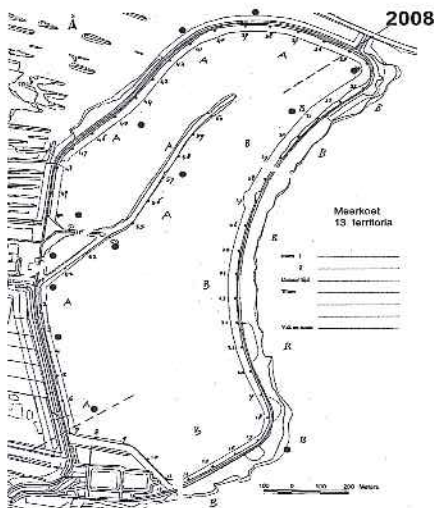
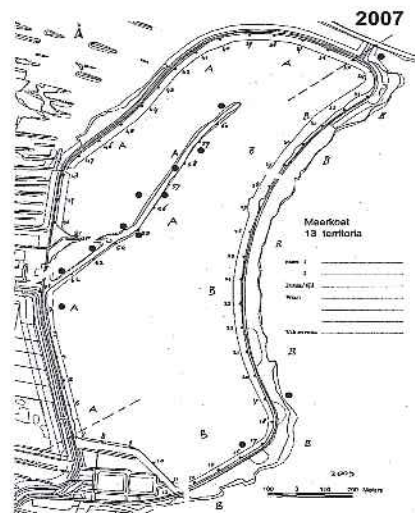
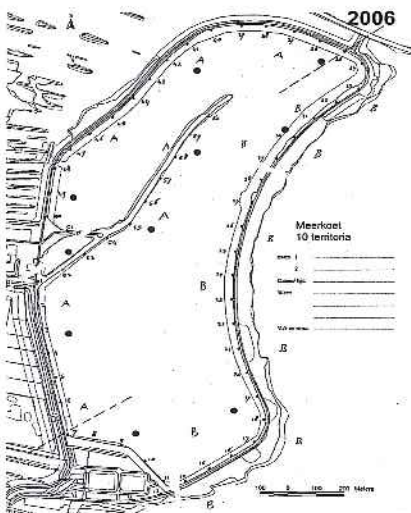
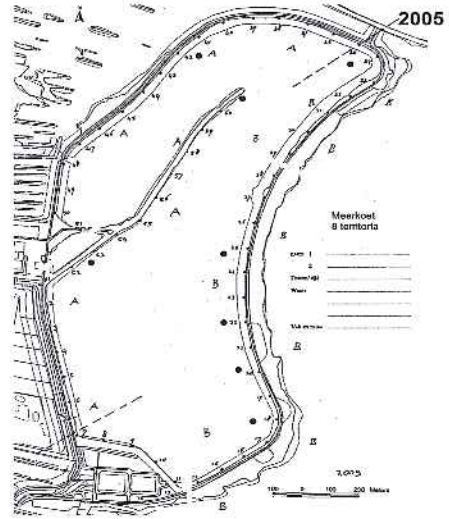
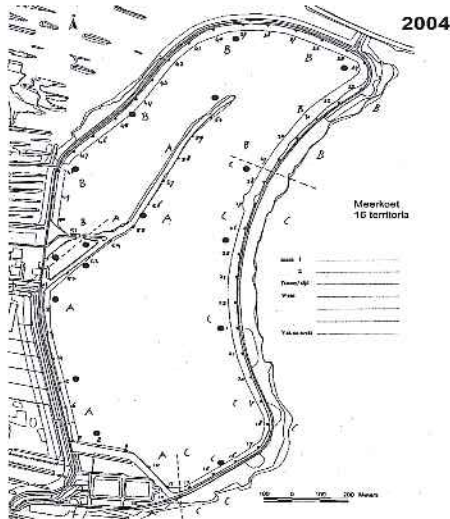

Bijlage 5.3: Stippenkaarten en grafiek voor de Waterral

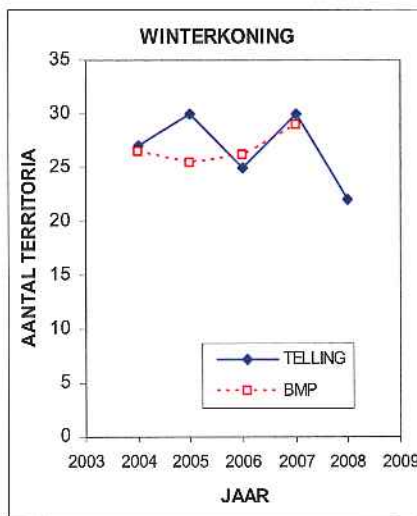
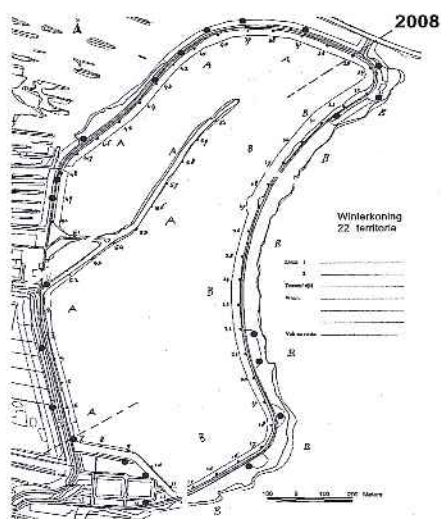
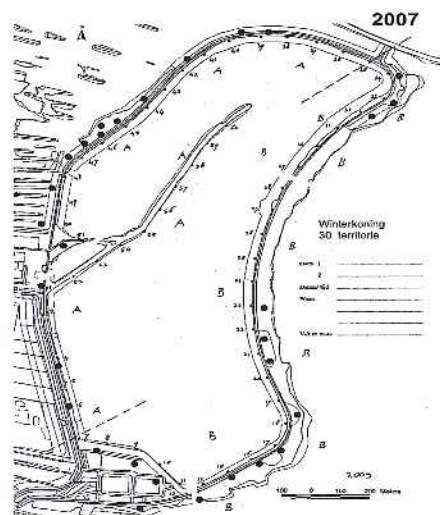
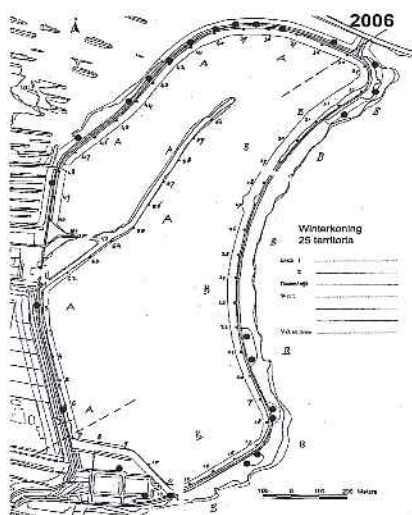
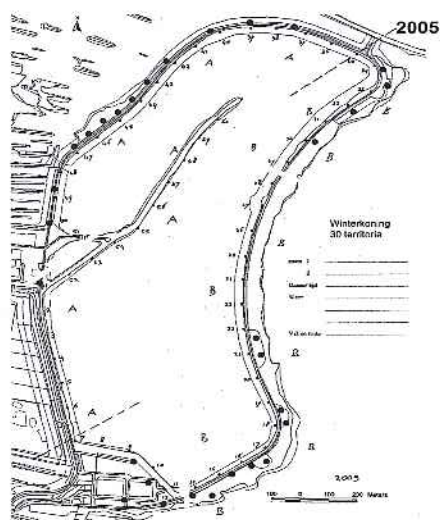
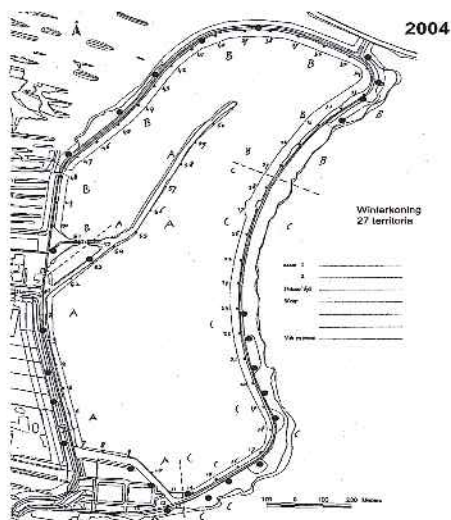

Bijlage 5.4: Stippenkaarten en grafiek voor de Meerkoet

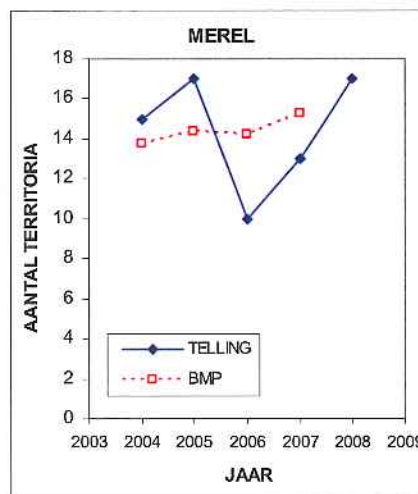
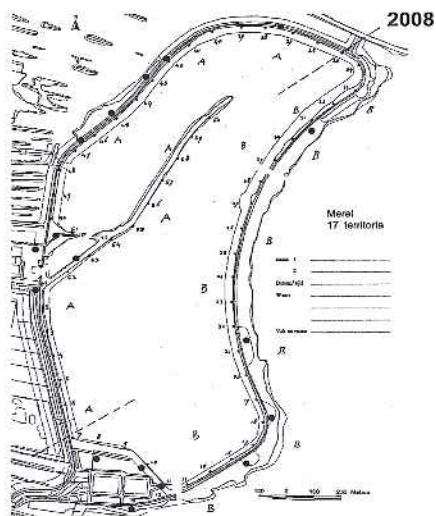
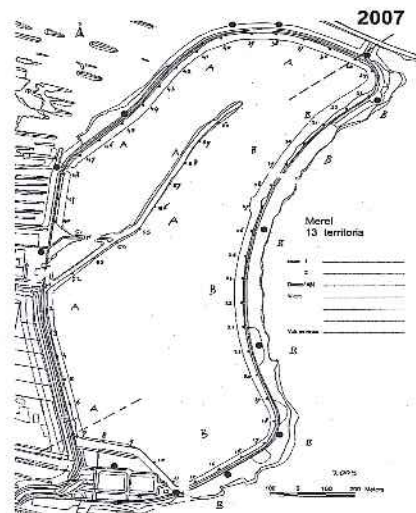
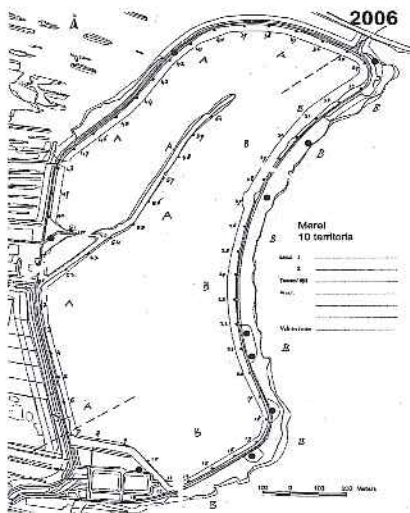
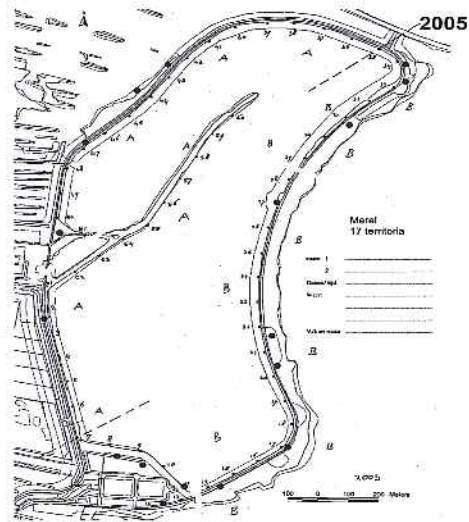
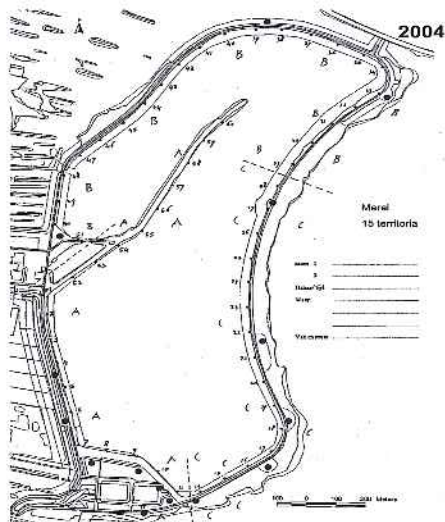

Bijlage 5.5: Stippenkaarten en grafiek voor de Winterkoning

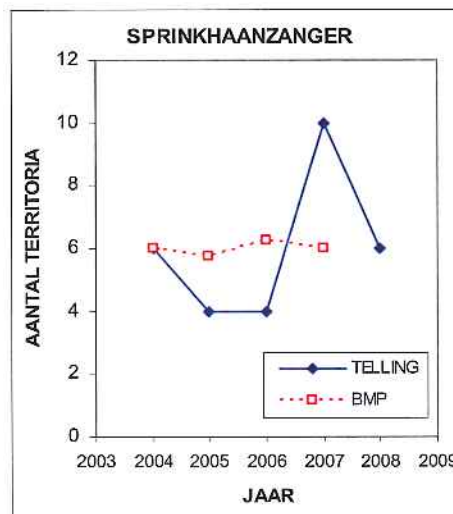
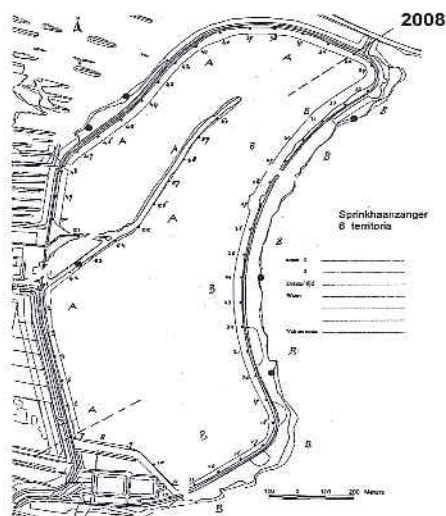
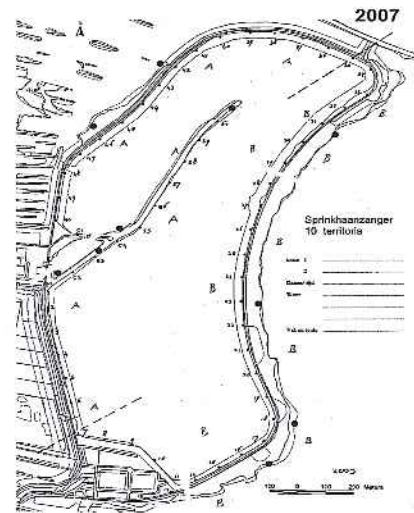
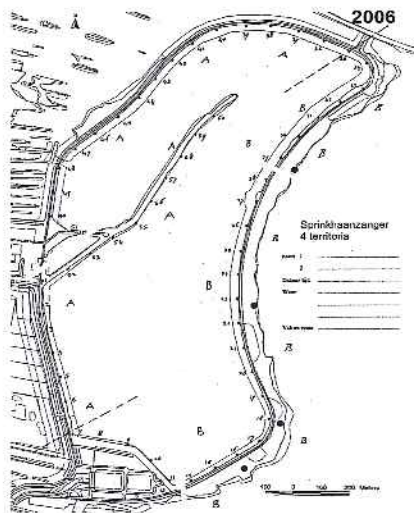
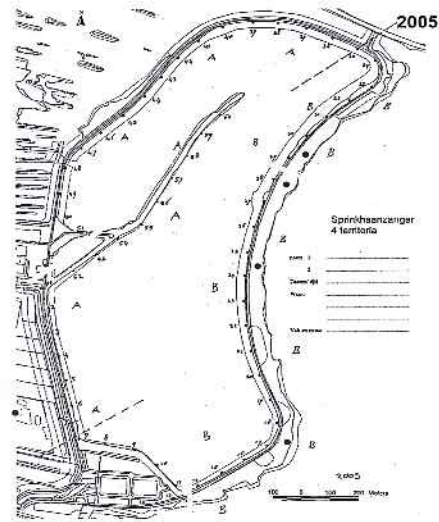
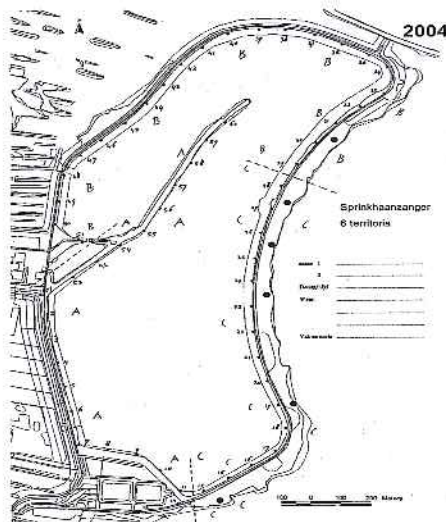

Bijlage 5.6: Stippenkaarten en grafiek voor de Merel

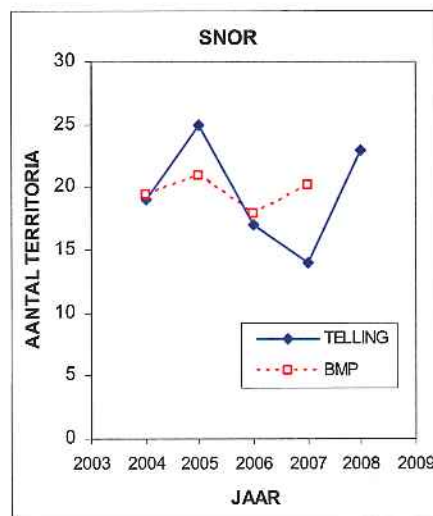
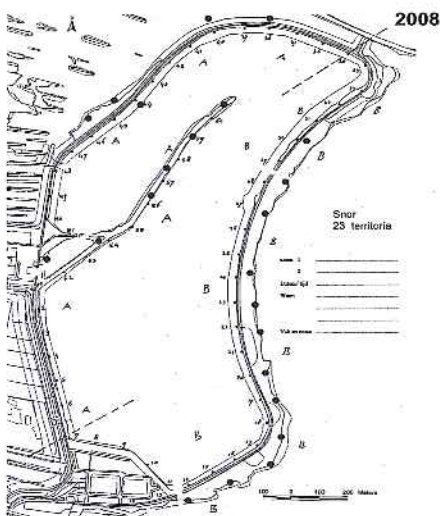
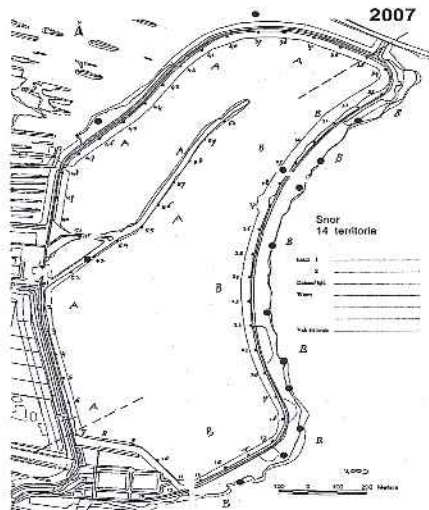
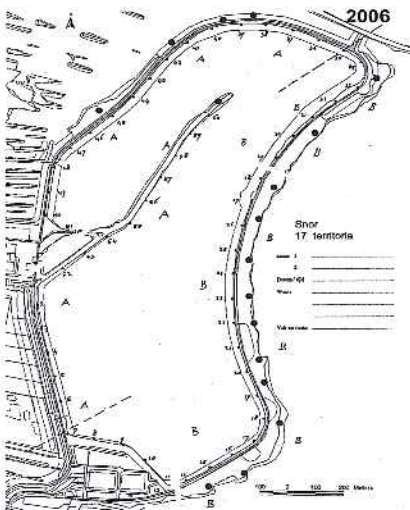
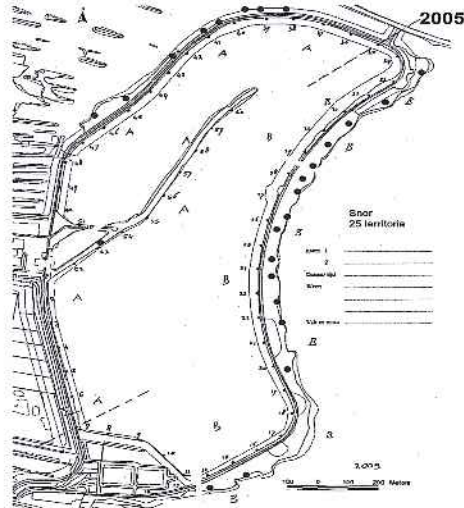
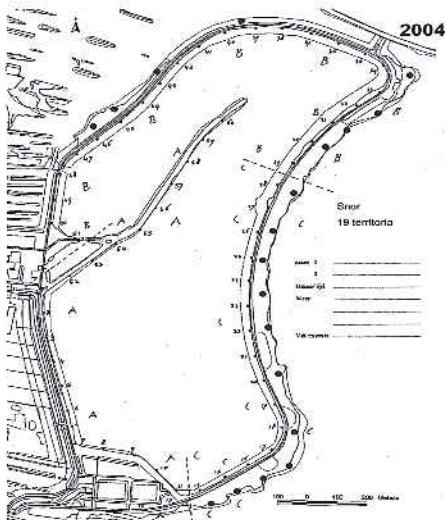

Bijlage 5.7: Stippenkaarten en grafiek voor de Sprinkhaanzanger

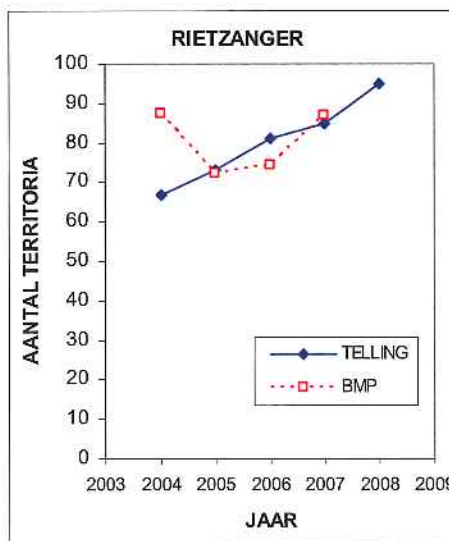
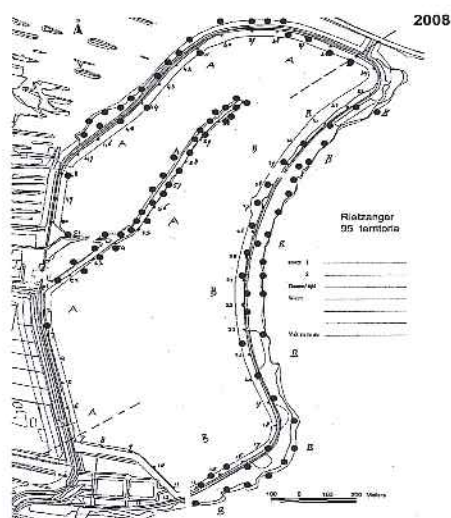
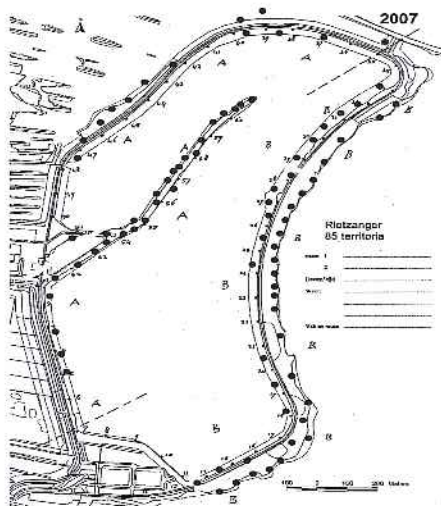
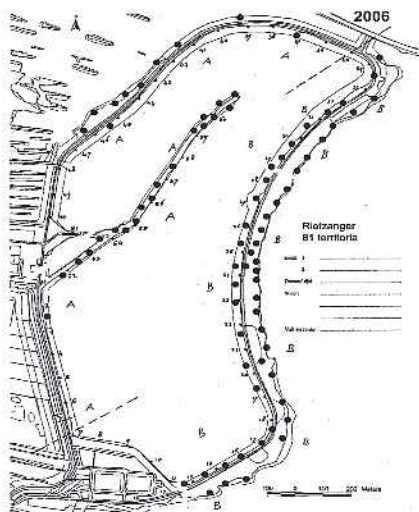
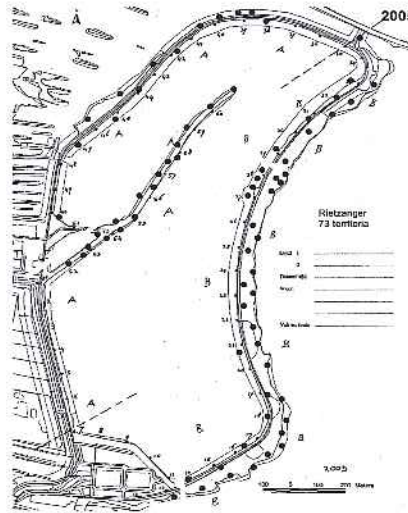
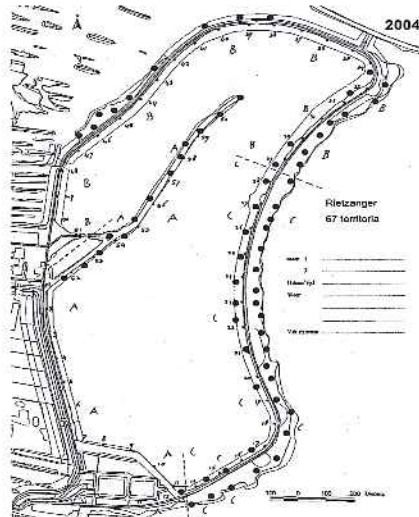

Bijlage 5.8: Stippenkaarten en grafiek voor de Snor

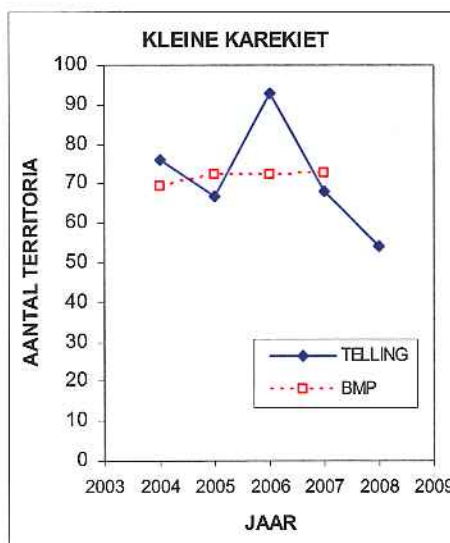
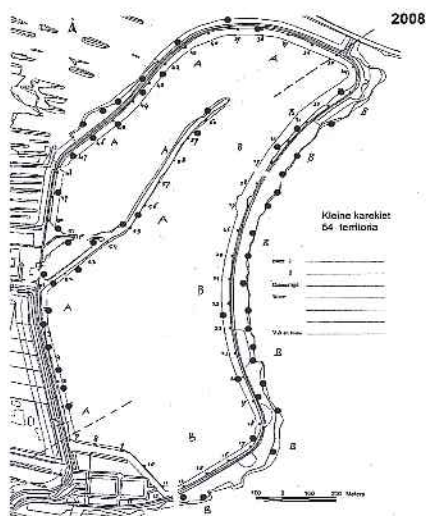
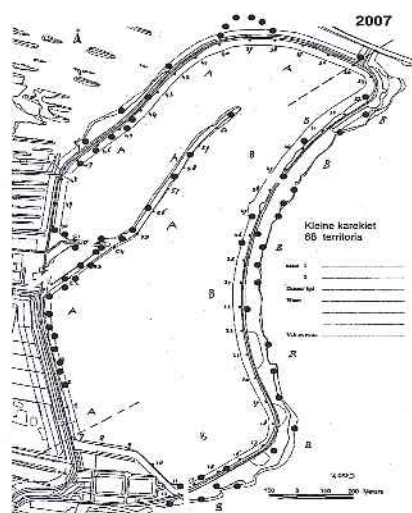
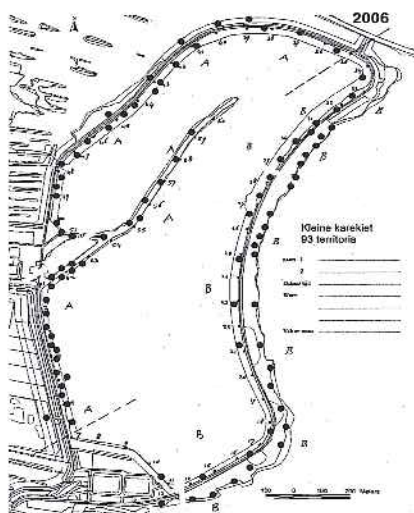
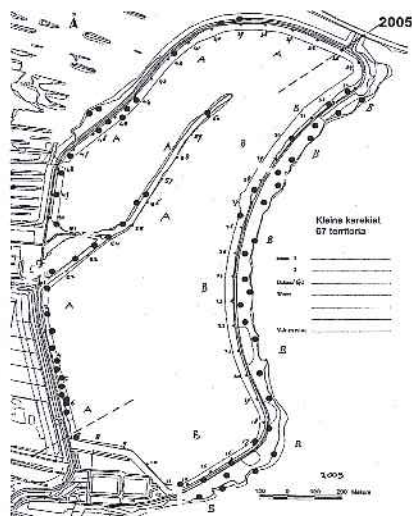
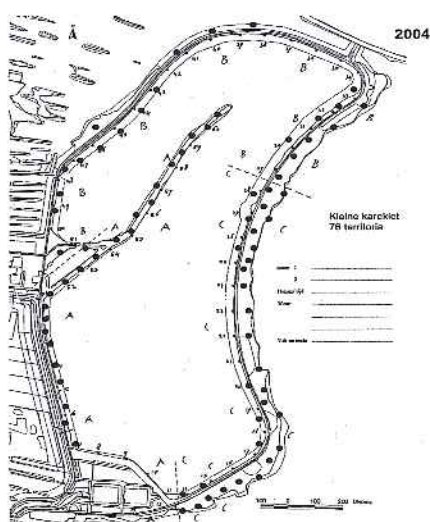

Bijlage 5.9: Stippenkaarten en grafiek voor de Rietzanger

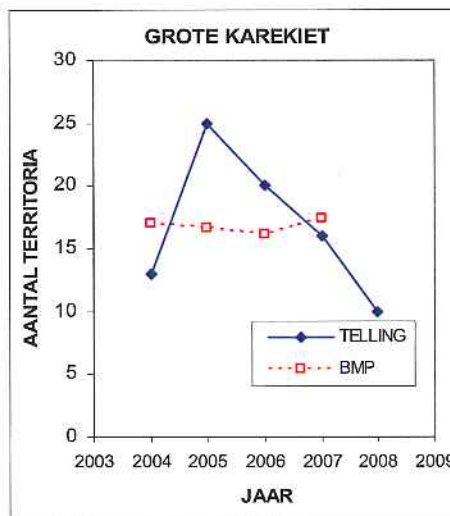
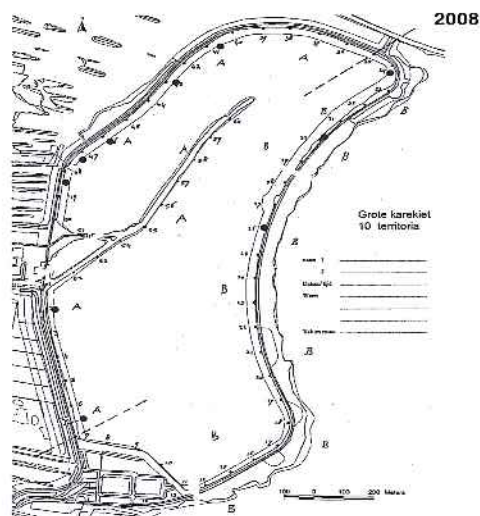
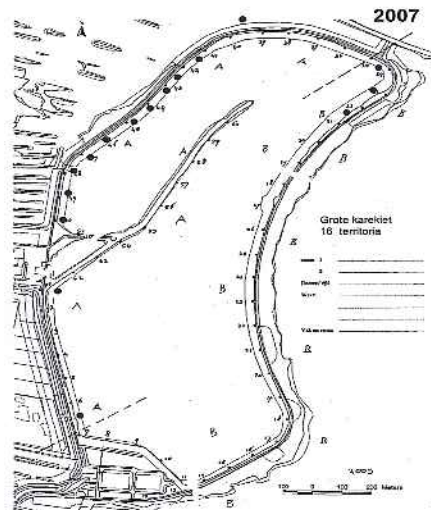
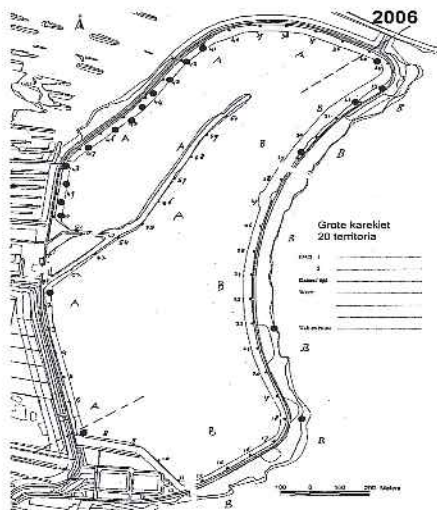
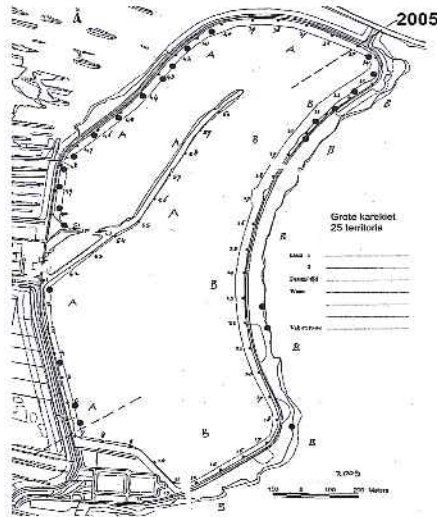
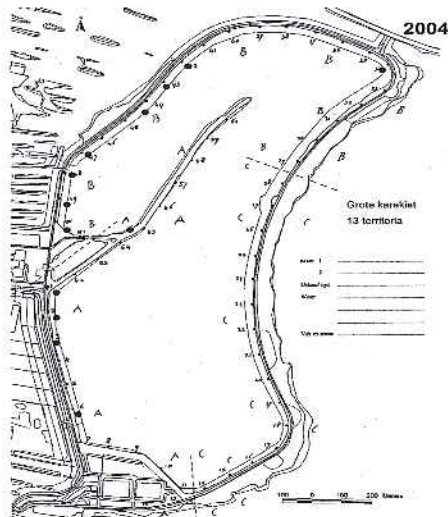

Bijlage 5.10: Stippenkaarten en grafiek voor de Kleine Karekiet

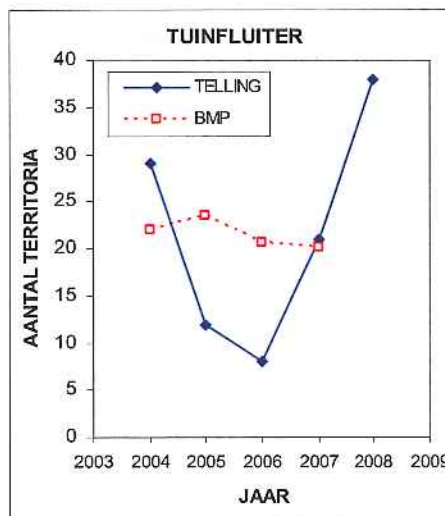
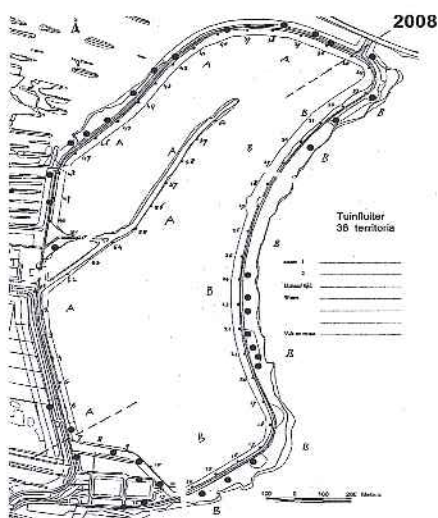
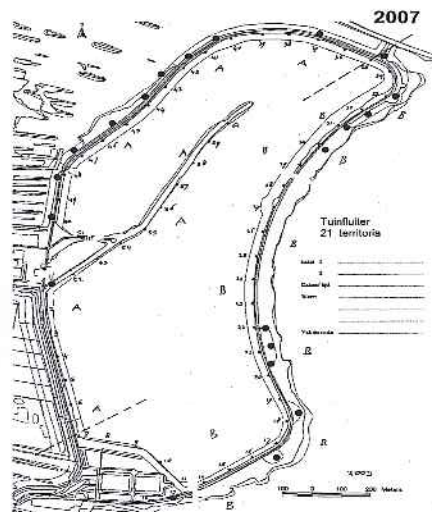
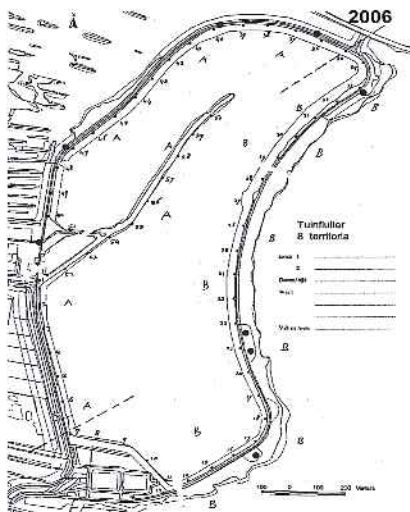
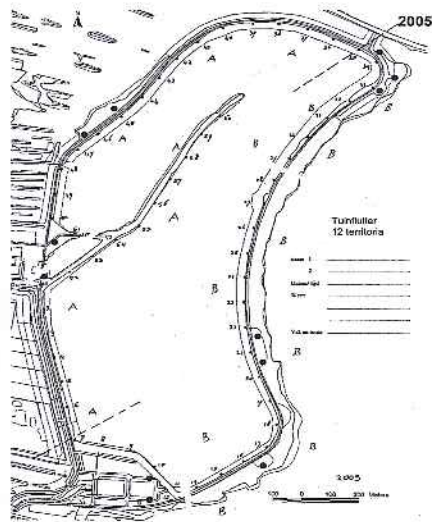
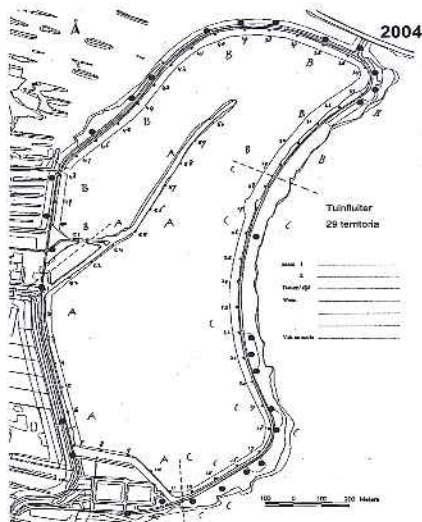

Bijlage 5.11: Stippenkaarten en grafiek voor de Grote Karekiet

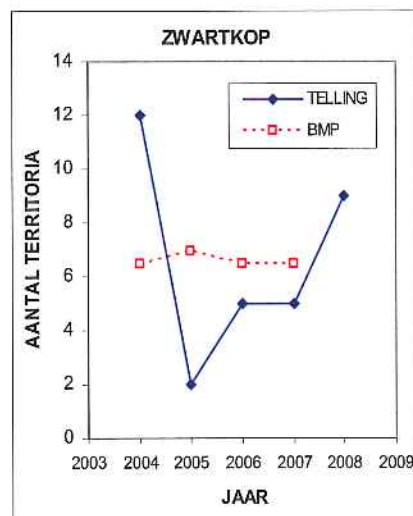
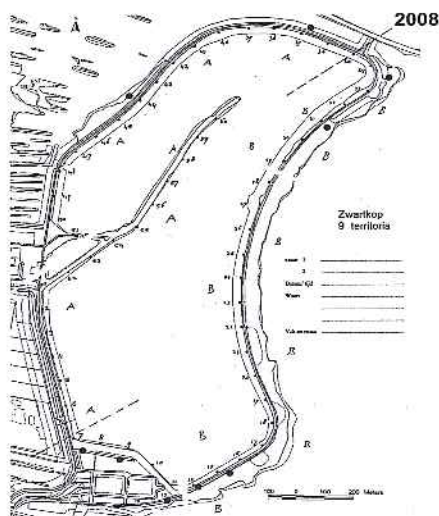
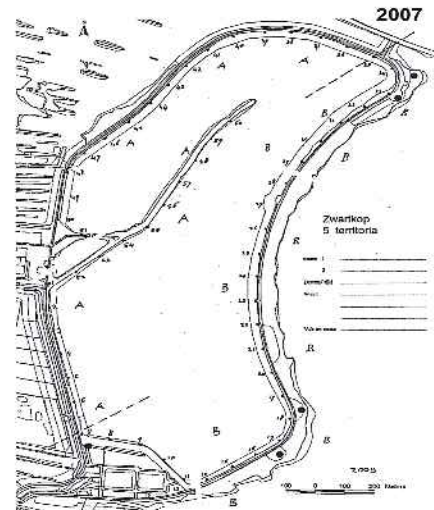
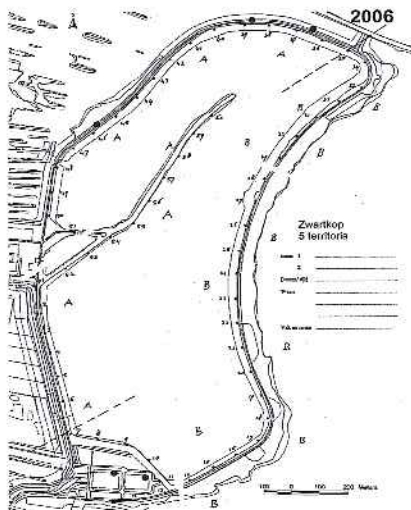
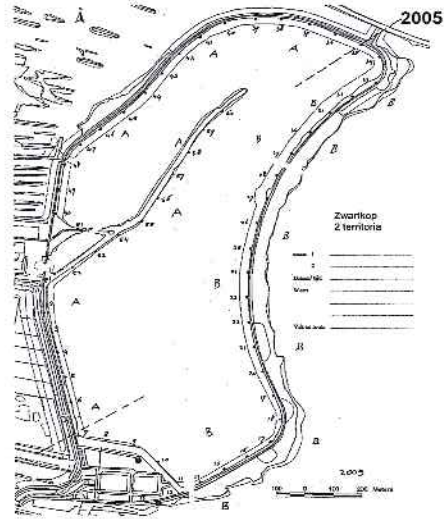
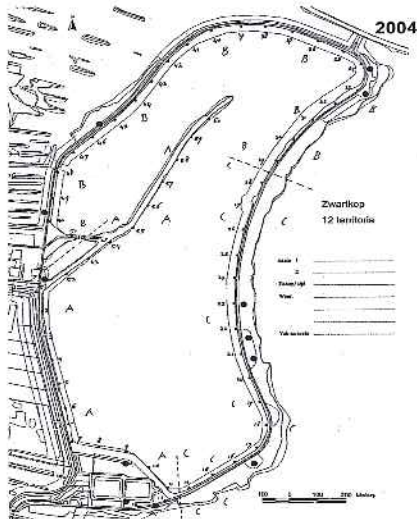

Bijlage 5.12: Stippenkaarten en grafiek voor de Tuinfluiter

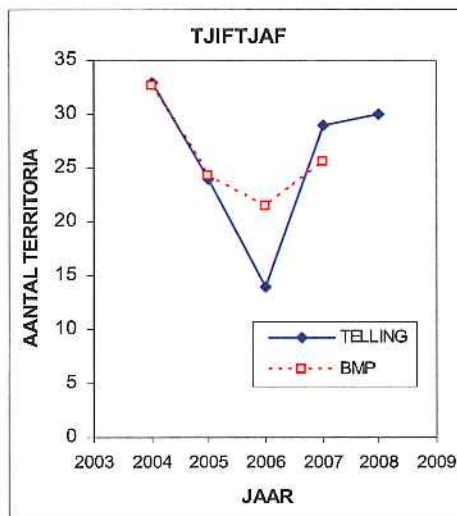
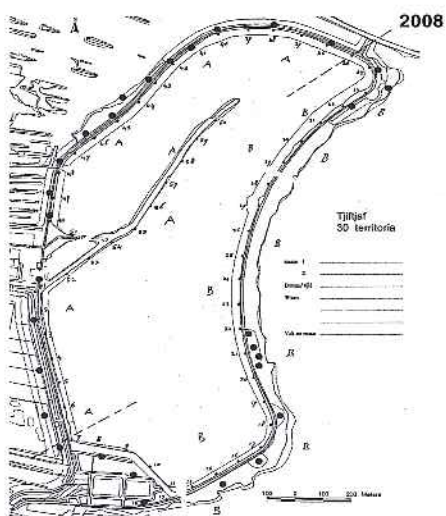
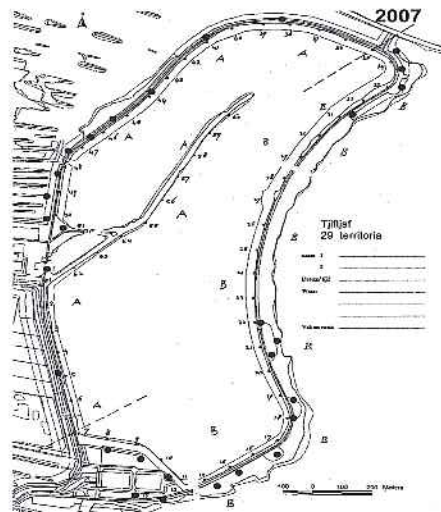
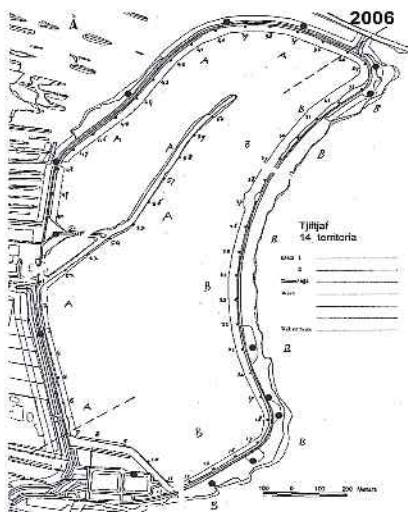
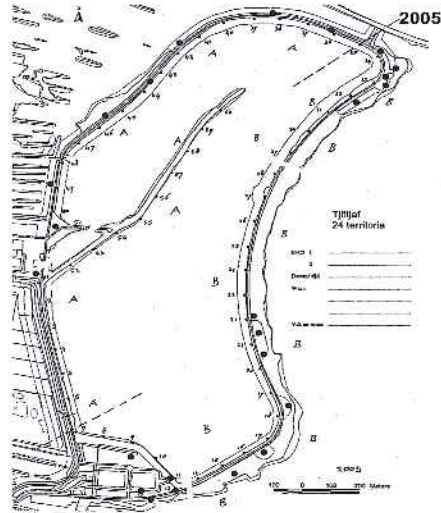
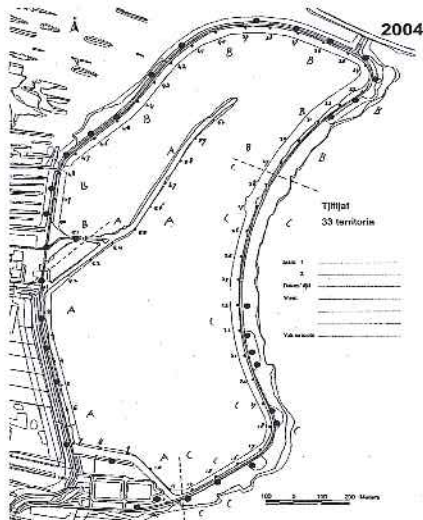

Bijlage 5.13: Stippenkaarten en grafiek voor de Zwartkop

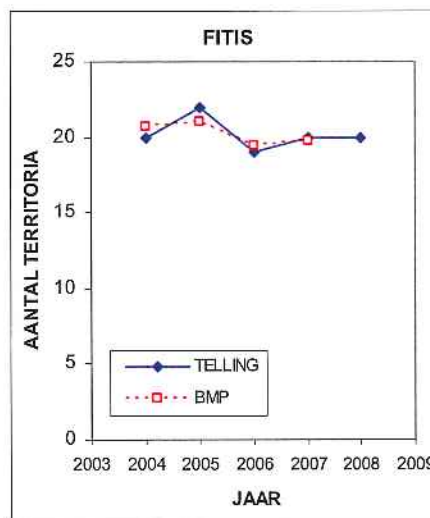
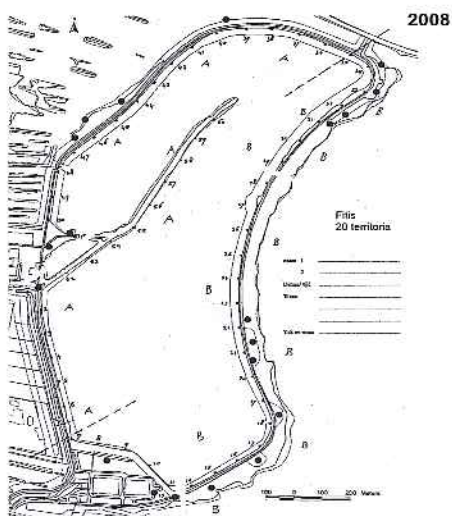
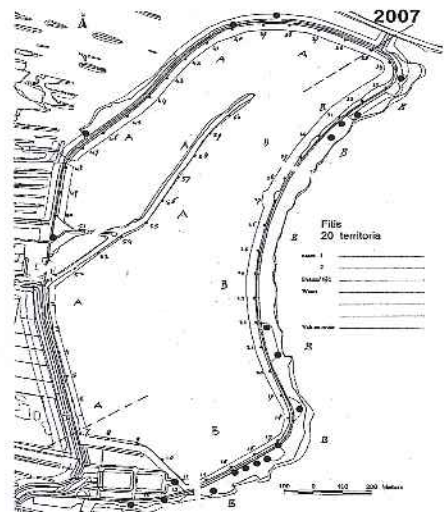
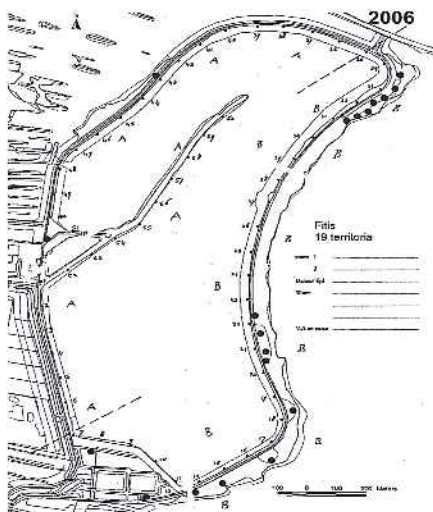
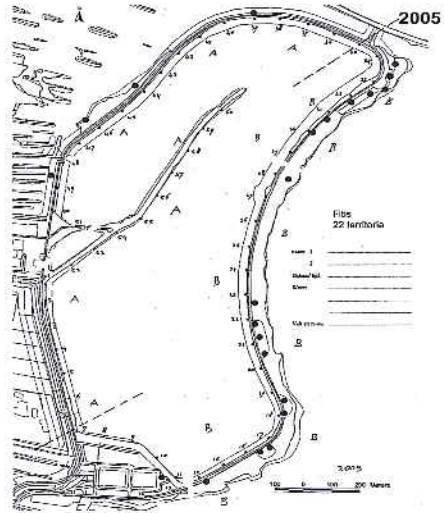
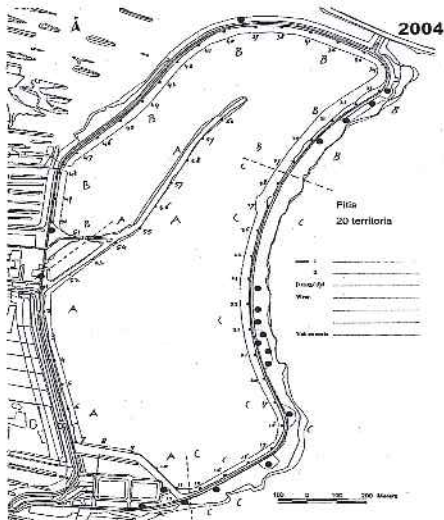

Bijlage 5.14: Stippenkaarten en grafiek voor de Tjiftjaf

Bijlage 5.15: Stippenkaarten en grafiek voor de Fitis

Bijlage 5.16: Stippenkaarten en grafiek voor de Rietgors

